

Selahattin Özpalabıyıklar

Kitaplarla bir ömür: Selahattin Özpalabıyıklar

Ermeni Soykırımı'nın 3 faili

Süreyya Aylın Antmen: Direnişi en iyi şiir aktarı

4

Kitaplarla bir ömür: Selahattin Özpalabıyıklar

8

Ermeni Soykırımı'nın 3 faili

Soner Sert

23

Yeni Çıkanlar

30

Süreyya Aylın Antmen: Direnişi en iyi şiir aktarır

Onur Akbaş

38

Etkinlik

16

Murat Çelik: Dil bir silah olabilir ama sanatta değil!

Gökhan Bakar

29

Oda'nın konuğu Kerem Işık

33

Hece Dergisi editörleri: Edebiyat popüler kültürle soğuk savaşta

Soner Sert

46

Çok Okunanlar

Sayı: 27 | Ekim 2018

Yayın Sahibi**AND Gazetecilik ve Yayıncılık,****San. ve Tic. A.Ş. adına**

Vedat Zencir

Genel Yayın Yönetmeni

Ali Duran Topuz

İcra Kurulu Başkanı ve**Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**

Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü

Cennet Sepetci / Anıl Mert Özsoy

Kapak Tasarım

Ersan Uğur Gör

Katkıda Bulunanlar

Soner Sert, Emek Erez, Gökhan Bakar, Onur Akbaş

Yönetim Yeri:

Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad.

Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234

Sarıyer/İstanbul

Santral (212) 3463601, Faks (212)

3463635

e-mail: info@gazeteduvar.com.tr

Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı, haber ve fotoğrafların her türlü telif hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin alınmadan, kaynak gösterilmeden ve link verilmeden iktibas edilemez.

Merhaba,

Türkiye'de yazı işçiliği yapan hemen herkesin ismini yakından bildiği Selahattin Özpalabıyıklar, kırk yıllık deneyimlerini "Göndermeler 'Yazı, Yanıt, Söyleşi, Anı'" adı altında kitaplaştırdı. Everest Yayınları etiketiyle yayımlanan bu kitap, bir editörün cümle halini okura sunuyor. Emek Erez, Özpalabıyıklar'ın dünyasından yola çıkarak yazı işçiliğine yakından baktı.

Yaptığı araştırmalarla dikkat çeken Ümit Kurt, bu kez failleri mercek altına aldı. Antep'te yaşanan Ermeni Soykırımı'nı odağına alan Antep - 1915, İletişim Yayınları etiketiyle okuyucu ile buluştu. Kurt, Soner Sert'e faillerin psikolojisini, yaşanan sürecin toplumsal etkilerini ve tarihin günümüze yansımalarını anlattı.

Şiirleriyle ve edebiyat eleştirileriyle yeni kuşakta dikkat çeken isimlerin başında gelen Murat Çelik'in ilk öykü kitabı Epey geçtiğimiz günlerde Dünyadan Çıkış Yayınları'ndan çıktı. Gökhan Bakar, Çelik'le şiir ile öykü arasındaki ilişkiyi, ailenin edebiyattaki yansımalarını ve Epey'i konuştu.

Şair Süreyya Aylin Antmen'in üçüncü şiir kitabı "Ateş Sözcükleri" geçtiğimiz ay Ve Yayınevi'nden çıktı. Onur Akbaş, Antmen'le şiirin biçim ve tema gibi nitelikleri üzerine sohbet etti.

"Oda'nın Konukları" dizisi YKY'de yeni sezona başlıyor. İlk konuk, öykücü Kerem Işık 23 Ekim Salı günü saat 17:00'da okurlarıyla buluşacak.

Marifet iltifata tabidir. İyi okumalar!

Anıl Mert Özsoy

Kitaplarla bir ömür: Selahattin Özpalabıyıklar

Selahattin Özpalabıyıklar'ın metinlerinin toplamı olan "Göndermeler 'Yazı, Yanıt, Söyleşi, Anı'" Everest Yayınları etiketiyle okuyucu karşısına çıktı. Özpalabıyıklar yazdıklarıyla, bizi edebiyat işçiliğinin yaralarına ve editörün gözüne götürüyor.

Emek Erez

"Dalağını yarmadan, iyicene kanırtmadan, defalarca sınıyıp tartmadan, uykusunu kaçırmadan, uyduğunda, düşlerine taşımadan, yeniden ve yeniden denetlemeden, iş bitti diyemeyen bir canlı türü." Enis Batur, bu tanımlamayı "Marazi Yazarlar Birliği" üyesi olan kişi için, bahsedeceğim kitap özelinde de Selahattin Özpalabıyıklar'ı anlatmak için kullanıyor. Bu cümle ilk başta, editör ve çevirmen kimliğiyle daha çok tanıdığımız bir insana yakından bakacağımızı, onu çok yönlü tanıyacağımızı hissettiriyor. Ama o kadarla kalmıyor, "Göndermeler 'Yazı, Yanıt, Söyleşi, Anı'" adıyla, Everest Yayınları tarafından basılan kitap, bizi kitaplı bir yaşam yolculuğuna çıkarıyor, metni okurken, içinde kayboldukça

içimden devamlı bu kitaba ‘edebiyat çeşnisi’ demek geldi. Ama bu bile sanırım elimdeki metni tam olarak açıklama-ya yetmeyecek. Yine Enis Batur giriş yazısında, “Marazi Yazarlar Birliği”ne ait canlı türünün “edebiyatımızdaki tek örneğinin benzersiz kitabı ki, okurken anlayacaksınız neden” diyordu. Metin ilerledikçe ne demek istediğini bu kitaba temas edenler anlayacaktır diye düşünüyorum: Benim gibi.

YAZIYA DAİR HER AYRINTIYI İÇEREN KİTAP

“Göndermeler ‘Yazı, Yanıt, Söyleşi, Anı’” kitabında neler yok ki, ismiyle de belki anlatıldığı gibi, metin bizi yazarlardan, şairlere, şairlerden, çeviri sorunlarına, editörlüğe kısacası, pek çok ayrıntıya gönderiyor. Anılar, yazara ait arka kapak yazıları, çalıntı çeviriler, intihal metinler, söyleşiler kısacası Özpallabıyıklar özelinde, yazı ve yayın dünyasının içerisinde olabilecek pek çok hal okur ile buluşuyor. Ve hatta bu metinde şehir monografisine bile rastlamak mümkün. Selahattin Özpallabıyıklar’ın elinin değdiği her şey metin boyunca karşımıza çıkarken, bir şey olmanın, önüne koyulan etiketle ahkâm kesmenin pek kolay olduğu günümüzde, yapılan işe kıymet vermenin, incelikli tavrın, hiç eksik olmayan eleştirel bakışın, titizliğin önemini bir kere daha fark ediyoruz.

DENEYİM VE BELLEK

Tüm bunları düşününce, özellikle kendisine yayın dünyasında yer edinmek isteyen genç insanlar için deneyimden beslenen bu kitabın, oldukça önemli olduğunu düşünüyorum. İşin içerisinde olan, ucundan kıyısından yayın dünyasını tutmaya çalışan, kitap tutkunu, çevirmen, editör, redaktör, yayıncı, yazar, karalamacı kendinizi nasıl tanımlarsanız tanımlayın, Selahattin Özpallabıyıklar’ın “Göndermeler”inden öğreneceği bir şeyler mutlaka çıkacaktır.

Bunun yanı sıra kitap bir edebiyat belleği de oluşturuyor. Bu nedenle, anlatılanlar sadece Özpallabıyıklar’ı değil tüm yayın dünyasını ilgilendiren bir yerde duruyor. Çünkü kitapta yazarın içerisinde olduğu dünyanın tanıklıklarıyla buluşuyoruz. Örneğin, editörlüğün başlangıçta gönüllülük esasına dayalı bir iş iken nasıl kurumsal bir hâle geldiği, emeğin karşılığının alındığı bir meslek statüsü kazandığı gibi ayrıntılar veya genç bir çevirmenin tutkunu olduğu işi yapmak uğruna verdiği emek, şimdiyle geçmişini karşılaştırma imkânı sunar-ken, yayın sektörünün geçmişten bugüne değişen seyrini de gözlemlememizi sağlıyor. Böylece metin kişisel olandan ortak olana “gönderme” yapıyor da diyebiliriz.

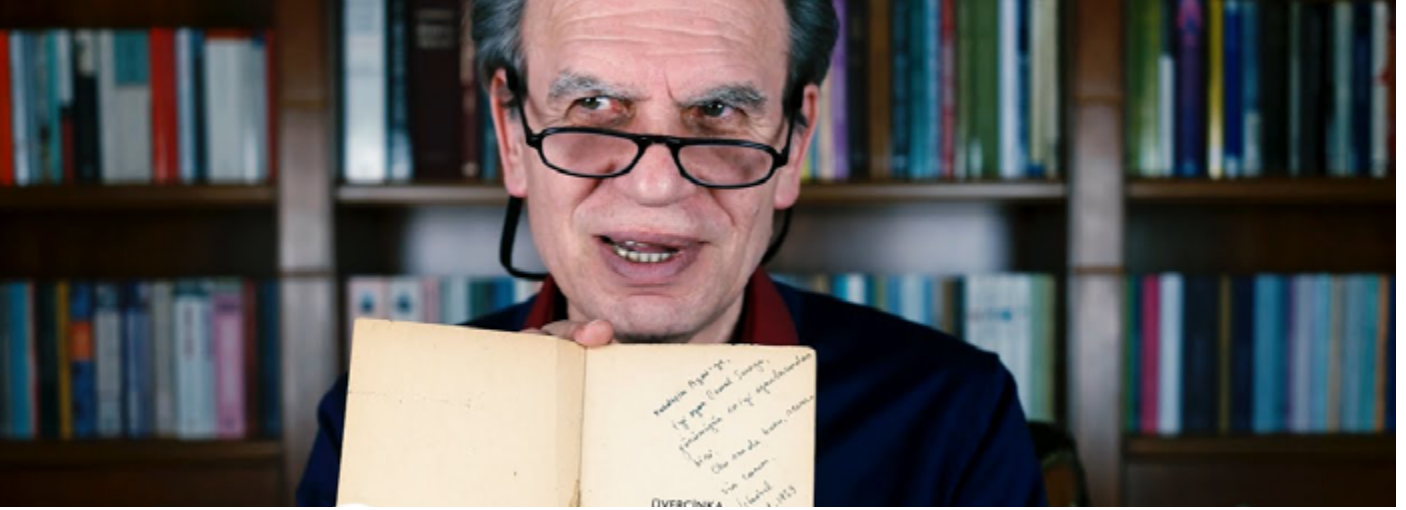
‘İşin içerisinde olan, ucundan kıyısından yayın dünyasını tutmaya çalışan, kitap tutkunu, çevirmen, editör, redaktör, yayıncı, yazar, karalamacı kendinizi nasıl tanımlarsanız tanımlayın, Selahattin Özpallabıyıklar’ın “Göndermeler”inden öğreneceği bir şeyler mutlaka çıkacaktır.’

'...biz okurlar elimizdeki metne güveniyorsak, bu biraz da editörün o metne ne kadar şüphe ile yaklaştığıyla ilgili. Çünkü elimizdeki metin, bize kuşkuları giderilmiş olarak, yazarın tanımına atıfla söylersek, 'yaraya parmak sokulmuş' olarak ulaşıyor.'

EDİTÖR NEDİR?

Kitapta yer verilen söyleşilerle ise hem yazarı yakından tanıyor hem de yaptığı işe verdiği önemi anlıyoruz. Örneğin, Semih Gümüş ile yaptığı söyleşide (ki kitapta yer verilen tüm söyleşilerde ve konu ile ilgili metinlerde aynı cevap veriliyor) Özpalabıyıklar, editörü şöyle tanımlıyor: "Editör dediğin Havari Kuşkucu Thomas gibi olmalıdır. İsa'nın ölüden dirildiğine böğründeki yaraya parmağını sokmadan inanmaktır bu yani." Yani kısacası, bir editör şüphe duymaktan, elindeki metinden emin olana kadar vazgeçmeyecektir diyor, Özpalabıyıklar. Bu da yazarın başta bahsettiğimiz "Marazi Yazarlar Birliği" üyeliğinin nedenini de açıklıyor sanırım. "Editörüm ve Tedavi Görmüyorum" adlı yazısında aslında konuya biraz daha açıklık getiriyor: "*Yayına hazırlaması için kendisine verilen her şeyden kuşkulandır yani -kendi yazdığı veya çevirdiği metinden bile!- Yani yazara/çevirmene 'sıfır güvenle' yaklaşmak zorundadır. Öyle, 'inançsızlığın gönüllü olarak askıya alınması' filan gibi şeylere pabuç bırakmaz, hiç işi olmaz onlarla. 'Okur' değildir ki neden güvensin okuduğuna?*" Burada editörlüğe dair söylenenin yanında bir metne editör gözüyle yaklaşmakla okur gözüyle yaklaşmak arasındaki farka da dikkat çekiliyor. Bu da şöyle düşündürüyor, biz okurlar elimizdeki metne güveniyorsak, bu biraz da editörün o metne ne kadar şüphe ile yaklaştığıyla ilgili. Çünkü elimizdeki metin, bize kuşkuları giderilmiş olarak, yazarın tanımına atıfla söylersek, 'yaraya parmak sokulmuş' olarak ulaşıyor. İşte, bu nedenle okur olmanın bir gereği de güven duyduğunuz editörün metinlerine öncelik vermek oluyor, en azından öyle olması gerektiğini düşünenlerdenim. Çünkü işin titizlikle yapıldığı, temas ettiğiniz metinde eğer dikkatli bir okursanız fark edeceğiniz bir durumdur.

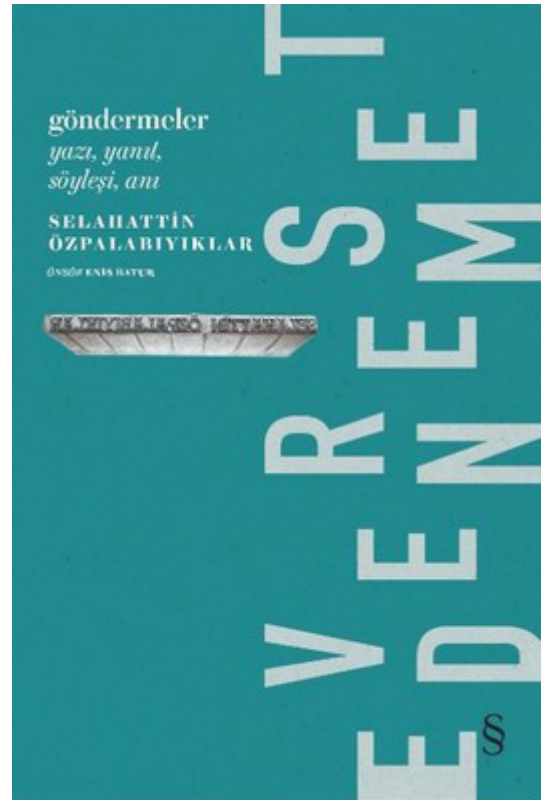

YENİ DÜNYALARIN KAPILARINI AÇMAK

Peki, kitapla iç içe geçmiş bir hayat, kitabı nasıl tanımlar? Kitapta yer alan Aylin Günay söyleşisinde buna şöyle cevap veriyor Özpallabıyıklar: *“Sözlüklerde, ansiklopedilerde birçok kitap tanımı var, bu tanımlar ülkeden ülkeye kültürden kültüre değişiyor ve öncelikle sayfa sayısı, boyut gibi teknik bir takım özellikleri temel alıyor. Ama bütün dünyada okuyan yazan herkesin üzerinde tereddütsüz anlaşacağı bir tanım ararsak şuna varırız gibi geliyor bana: Kitap bize yeni dünyaların kapılarını açan şeydir.”* Sanırım okurun uzlaşabileceği bir tanım bu, “yeni dünya” demek içerisinde bulunduğumuz ve çilesini çektiğimiz dışında bir dünyanın mümkün olduğuna inanmaktır biraz ve kitaplar bize bunun olabilirliğini gösteren en önemli şeylerdir gerçekten de. Çünkü kitapla açılan kapı, o yeni dünyaya dalmak, o kitabın seyri içerisinde hayalini kurduğumuza az da olsa yaklaşmak anlamına gelebilir. Özpallabıyıklar, ‘yeni dünyalar’ olarak bahsettiği durumu, Dickinson’ın şu şiiri ile açıklıyor: *“Kitap gibi Fırkateyn yok götüren / Uzak illere bizi, / Ne de küheylan bulunur bir Sayfa / Şahlanan şiir gibi – / En fakiri bile alır bu Bölme / Ayakbastı gerekmez – / Bu araba taşır insan ruhunu / Fazla bir şey istemez!”* Şiirde de söylendiği gibi, çok bir isteği yoktur kitapların, atlayıp yolculuğa dâhil olmanız yeterlidir, ne fakir olmanız sorun olur ne de içerisine girdiğiniz dünyada ayakbastı parası verilir. Bu nedenle yaşamını kitaplara adanmış olan, Özpallabıyıklar’ın tanımına kulak vermek gerekir.

“Göndermeler ‘Yazı, Yanıt, Söyleşi, Anı’” kitabı üzerine kurulacak her cümle eksiklik hissi uyandırıyor. Baştan beri sözünü etmeye çalıştığımız gibi içerisinde yazıya, yazarlığa, editörlüğe, çeviriye, kitaba dair yok yok. Kitaplarla iş olarak ilgilenen, onlara nesne gözüyle bakmayan, metinlerin dünyasında yaşayan herkesin kendinden bir şeyler bulabileceği bir metin ile karşı karşıyayız. Bu nedenle bu yazı da kitaba giriş olsun.

“Göndermeler ‘Yazı, Yanıt, Söyleşi, Anı’”, Selahattin Özpallabıyıklar, 390 syf., Everest Yayınları, 2018.

Ermeni Soykırımı'nın 3 faili

Ümit Kurt'la odağına Antep'teki Ermeni Soykırımı'nı aldığı kitabı Antep - 1915'i konuştuk. Kurt, "Geçmiş silinmez önemli olan geleceği çocukluk hastalığımız olan milliyetçilikten azade yeni bir dil geliştirerek; dini, etnik, kültürel herhangi bir grubun yokluğu üzerinden değil onunla birlikte var olarak kurmamız gerekiyor" dedi.

Gerek dünyada gerekse de Türkiye'de resmi ya da gayri resmi tarih yazımında soykırım, asıl olarak bilimsel ya da edebi türlerde ele alınırken, çoğunlukla mağdurun bakış açısıyla anlatılmıştır. Soykırımı uğrayan grup, kitle, topluluk ve/veya ırkın; sosyolojik, psikolojik, siyasal, sosyal ve kültürel pozisyonunun neden ve sonuçları açıklanırken, bu kıyımın duygusal etkileri de göz önüne serilmeye çalışılmıştır. Elimizde bulunan Ümit Kurt imzalı Antep - 1915 isimli kitap, Ermeni Soykırımı'nı, dönemin faili olan üç figür üzerinden incelemeye alırken, bir bilimsel çalışma titizliğinde ilerliyor ancak gerek dilsel gerek anlatı biçimlerini de ötelemeden duygusal bir bütünlük kurmaya çalışıyor.

İletişim Yayınları'ndan Merve Öztürk editörlüğünde, titizlik-

Soner Sert

le hazırlanan kitap, failerin yeni rejim ile ödüllendirildikleri noktasının ayrıca üzerinde dururken, soykırımı katılanların, ayrıntılı bir listesini de sunuyor.

Kitabın yazarı Ümit Kurt ile konuştuk.

Öncelikle iki soruyu bağlantılı olarak sorayım, istiyorum. İlki, Gaziantep üzerine böyle bir çalışma yapmak fikri nasıl doğdu? İkincisi de, ele alınan bölge için merkezî yönetim tarafından, diğer bölgelere nazaran, “tehcir” kararının Ağustos başlarında ilan edilmesinin sebebi neydi? Bilindiği gibi “tehcir- tutuklama” kararları özellikle 1915 baharında başlarken, Antep neden en sonlara bırakıldı?

Doktoradan hemen sonra Harvard Üniversitesi'ne bağlı Orta Doğa Çalışmaları Merkezi'nde araştırmacı olarak bulunduğum dönemde kolektif şiddet eylemlerinde failik meselesi üzerine kafa yormaya başlamıştım. Bilhassa Holokost ve Ruanda'daki soykırımın aktif katılımcısı olan sivil ve sıradan insanları bu türden örgütlü bir kötücül eylemin öznesi yapan itkilerin ve süreçlerin neler olabileceği konusunda mevcut literatür üzerinden okumalar ve araştırmalar yapmaya başlayınca Ermeni soykırımını özelinde bu meselenin tumturaklı bir şekilde çalışılmadığını fark ettim. Gerek Holokost gerekse Ruanda özelinde farklı fail kategorilerinin varlığı beni Ermeni Soykırımını ekseninde bu kategorilerin ne kadar geçerli olup olmayacağı konusunda düşünmeye sevk etti. Gaziantep, doğup büyüdüğüm yer olmanın ötesinde doktora tez konumun da merkezinde olan bir mekânsal düzlem. Sıradan ve normal insanların nasıl böyle bir kitlesel şiddet eyleminin parçası olabileceklerini anlamak için mikro ölçeğe; bu eylemlerin vuku bulduğu; esas hikâyenin geçtiği yerlerden odaklanmaktı niyetim. Antep'in soykırım faillerini harekete geçiren farklı yerel dinamikleri, saikleri ve motivasyonları önemli ölçüde ortaya çıkaran bir yer olması da seçimimde etkili oldu diyebilirim. Eğer gerçekten soykırım gibi son derece katmanlı boyutları ve şiddet repertuarı olan devasa bir yıkım olayını anlamak ve nasıl husule geldiğini açıklamak istiyorsanız, bu olayın gerçekleştiği yerlerden birine odaklanmak, ezcümle yerele yani deyim yerindeyse araziye inmek zorundasınız.

Sorunuzun ikinci kısmına gelirsek, belirttiğiniz gibi Antep, Ermeni nüfusunun görece daha yoğun olduğu Doğu vilayetleri dediğimiz bölgeye nazaran tehcirin bir hayli geç bir tarihte başlatıldığı bir yer. Bunun önemli nedenlerden bir tanesi dönemin iktidar partisi İttihat ve Terakki açısından Antep'teki Ermeni varlığının Nisan 1915'ten Haziran sonuna kadar devlet için bir güvenlik tehdidi teşkil etmemesi. İlave-ten ve belki de daha önemlisi dönemin Halep vilayeti valisi

'Eğer gerçekten soykırım gibi son derece katmanlı boyutları ve şiddet repertuarı olan devasa bir yıkım olayını anlamak ve nasıl husule geldiğini açıklamak istiyorsanız, bu olayın gerçekleştiği yerlerden birine odaklanmak, ezcümle yerele yani deyim yerindeyse araziye inmek zorundasınız.'

'Benim Ermeni Soykırımı ve Holokost başta olmak üzere kitlesel şiddet olaylarında faillerin rolü meselesiyle hemhâl olduğumdan beri belki de araştırırken ve yazarken en zorlandığım çalışmam bu oldu. Zira devasa bir kırım olayının öznesi/faili olmakla suçlanan üç kişinin dünyasına girmek durumunda kalmak beni mental ve duygusal olarak oldukça yordu.'

(ki Antep o dönem Halepe bağlı bir sancaktır) Celal Bey ile birlikte Antep mutasarrıfı Şükrü ve Askeri Kumandan Hilmi Bey'in Antep Ermenilerinin tehcirine karşı çıkmaları; en azından Haziran'ın sonuna kadar bu kararı geciktirmeleri ve yeri geldiğinde net bir biçimde karşı tavır almalarıdır. Zaten günün sonunda Ağustos 1915'e geldiğimizde bu saydığımız isimlerin tamamı farklı bölgelere tayin edilmiştir. Onların yerine İttihat ve Terakki Merkez Komitesi'nin görevlendirdiği Antep Kâtip-i Mesulü Cemal Bey ile tehcir kararının uygulanması noktasında uyumlu ve koordineli çalışan Talat Paşa'ya yakın kişiler bölgeye atanmış ve tehcir işini geciktirmeden gerçekleştirmişlerdir.

'MESELENİN RAHATSIZ EDİCİ TARAFINI ANLIYORUM...'

Çalışmanızda, Ermeni Soykırımı tarih yazımına bir alternatif getirip, meseleyi maktullerin gözünden değil de, failerin gözünden anlatıyorsunuz. Kitabınızın bilimsel değerinin yanında, failerin hikâyelerinin anlatılıyor oluşu ve o kişilerin yıllarca ortalarda, sıradan biriymiş gibi yaşaması, son derece rahatsız edici... Bu huzursuzluk hissi, yaptığınız çalışmanın duygusal bir karşılığı olduğu düşüncesine de yol açıyor. Sizce, soykırım meselesine dair, düşüncelerimizi şekillendirecek olan itki, anlamak mı, hissetmek mi?

Esasında sorunuza bilhassa bu tür problematikleri çalışan bir tarihçi açısından cevaplaması hem kolay hem de zor. İnsan ve insanlığa dair durumlar o kadar çok romana, kitaba ve filme konu olmuş ki... Şiddet bu durumlardan bir tanesi ve belki de birçok yaratıcı insan için en anlamak istenileni. Sizin de altını çizdiğiniz gibi meselenin rahatsız edici tarafını pek tabii anlıyorum. Ancak tarihçinin önemli vazifelerinden biri de olmuş olanı anlamaya ve açıklamaya çalışmaktır, diye düşünüyorum. Kitap'ta aslında bu huzursuzluk hissiyatına karşılık gelen birkaç anekdot kullanmıştım. Onlardan bir tanesi Klaus Kreimeier'in Türkçeye Failin Kahkahası olarak tercüme edilen kitabında yazdığı bir cümle: "Barbarlığın dili onun için hazırlanan tuzağa falan düşmez, gizemsizdir. Onu bir yerlerden çekip çıkarmak gerekmez, ona kulak kesilmek yeter." Bu huzursuzluğun bendeki duygusal karşılığı tam olarak bu sözlerde saklı aslında.

Benim Ermeni Soykırımı ve Holokost başta olmak üzere kitlesel şiddet olaylarında faillerin rolü meselesiyle hemhâl olduğumdan beri belki de araştırırken ve yazarken en zorlandığım çalışmam bu oldu. Zira devasa bir kırım olayının öznesi/faili olmakla suçlanan üç kişinin dünyasına girmek

durumunda kalmak beni mental ve duygusal olarak oldukça yordu. Ancak bir şeyin de farkına varmamı sağladı: Derviş Zaim'in "Gölgeler ve Suretler" filminin başında anlattığı Hacivat ve Karagöz arasındaki bir konuşmada geçtiği gibi önemli olan gölgemize dikkat etmek ve karanlık tarafımıza hükmetmek. Yani ben, sen, sizler ve bizler belki de hepimiz sıra dışı ve anormal bir kötücül eylemin parçası ve katılımcısı olabilirdik. Bu noktada hep iradenin iyimserliğine sığındım ve burayı kendim ve bütün insanlık için adeta bir liman belledim. Anneannem bir zamanlar bana annesinden dinlendiği bir hikâyeyi anlatmıştı. 1915'te Urfâ'nın Gülaçan köyünde yaşayan Ermeniler derdest edildikten sonra köyün yemyeşil ağaçlarıyla kaplı bir mesire alanına getirilir ve o ağaçlara topluca bağlanarak diri diri yakılır. Anneannem anlatırken öyle ağlamıştı ki sanki oradaymış gibi; sanki kendisi bu zulmü yaşıyormuş gibi... Sonra belki de beni derinden etkileyeceğini hiçbir zaman tahmin edemeyeceği şu sözler ağzından dökülürmüş: "Oğlum, ateşte yanan da yakan da 'biz' olabilirdik." Benim için temel olan hiçbir zaman o ateşi yakan taraf olmamaktır.

"Belirli koşullar, belirli bir politik iklim ve atmosferde sıradan insanları sıra dışı ve örgütlü bir kötülüğün uygulayıcısı yapabiliyordu." dedikten hemen sonra, "Esas itibarıyla yerel düzlemde iktidarı elinde tutan ve merkezî otoritenin siyasalarına yön veren bu aktörlerdir. Ermeni soykırımının gerçekleşmesi sürecinde bu unsurların rolü çoğu zaman merkezî otoriteden daha aktif, etkin ve işlevsel olmuştur." diye de ekliyorsunuz. Sizin deyiminizle, "Sıradan insanlar nasıl sıradan katillere dönüşmüştür?" sorusunun cevabını, Antep özelinde nasıl cevaplıyorsunuz?

Öncelikle bu dönüşümün aniden ortaya çıkan ve sadece 1915'e kilitlenen bir süreç olmadığını altını çizmek gerekir. Söz konusu olan 19. yüzyılın son çeyreğinden itibaren büyüyen, dönem dönem gerileyen, sonrasında tekrar farklı formlarda beliren bir şiddet sarmalı ve dalgasının sonucudur. Bu Antep özelinde bilhassa bu şekilde temayüz etmiştir. Hiçbir kitlesel, kolektif ve devasa şiddet olayı bir merkezden yönetilemez, tek bir merkezden gelen emirlerin pürüzsüz bir biçimde uygulanması sonucu ortaya çıkamaz. Ermenilerin tehciri ve imhası o dönem Anadolu'nun birçok vilayetinde vuku buldu. Ve bu süreçler ilgili vilayetlerde yaşayan sivil, sıradan Müslümanlar başta olmak üzere, özellikle yerel elitlerin ve eşrafın yönlendirmesiyle "başarıyla" gerçekleşebildi. Antep'i en azından benim araştırmalarımın göre diğer vilayetlerden farklı kılan en belirgin özellik bölgenin yerel eşrafının ve elitlerinin Ermenilerin tehciri hususunda merkezi elitleri

'Hiçbir kitlesel, kolektif ve devasa şiddet olayı bir merkezden yönetilemez, tek bir merkezden gelen emirlerin pürüzsüz bir biçimde uygulanması sonucu ortaya çıkamaz. Ermenilerin tehciri ve imhası o dönem Anadolu'nun birçok vilayetinde vuku buldu. Ve bu süreçler ilgili vilayetlerde yaşayan sivil, sıradan Müslümanlar başta olmak üzere, özellikle yerel elitlerin ve eşrafın yönlendirmesiyle "başarıyla" gerçekleşebildi.'

'Benim Antep özelinde gördüğüm sıradan insanları bu suça ortak eden motivasyonun ideolojik ve politik etmenlerin yanında ve bunlardan daha da önemli olan ekonomik saiklar olduğudur. 1915 Ermeni Soykırımı her şeyden önce bir kolektif/kitlese şiddet hikâyesidir. Bu şiddetin politik, sosyal, kültürel ve ekonomik boyutları vardı.'

buna ikna etmesi; şehirde şiddet ikliminin dinamiklerini ilmek ilmek örmesi ve Ermenilerin imhası noktasında nesnel/objektif bütün koşulları inşa etmesidir. Bir anlamda yereldeki bu etkili aktörler – ki bunların birçoğu şehrin hâlihazırda hali vakti yerinde olan önde gelen eşraftan kimselerdir – merkezdeki siyasi elitlerden rol çalmıştır. Ermenilere yönelik kendi siyasi gündemlerini belirlemiş ve buna göre hareket etmişlerdir. Yalnız bunu İttihat ve Terakki iktidarı ile Antep'teki yerel elitler arasında bir uyumsuzluk ve ihtilaf olarak okumamak gerekir. Pek tabii bu iki iktidar bloğu arasında bir takım uyumsuzluklar yaşanmıştır ancak her iki grubun da son tahlilde amacı aynıdır. Bir diğer dikkat çekici unsur yerel elitlerin mobilize ettiği sıradan, sivil Müslümanlardır.

Ermenilerin tehcirine yönelik kitlesel desteğin yine en belirgin görüldüğü yerlerden biridir Antep. Bunu belki şöyle bir anekdot ile daha sarıh hale getirebilirim: 1 Ağustos 1915'te Antep'ten tehcir edilen ilk Ermeni kafilesi evlerinden alınıp yola çıkarıldıklarında aynı mahalledeki Müslüman komşularının evlerinin pencerelerine çıkıp "İt yola bindi... İt yola bindi..." diye türkü çığırtdıkları rivayet edilir. Benim Antep özelinde gördüğüm sıradan insanları bu suça ortak eden motivasyonun ideolojik ve politik etmenlerin yanında ve bunlardan daha da önemli olan ekonomik saiklar olduğudur. 1915 Ermeni Soykırımı her şeyden önce bir kolektif/kitlese şiddet hikâyesidir. Bu şiddetin politik, sosyal, kültürel ve ekonomik boyutları vardı. Ben öncelikle Antep'in bu boyutların en net biçimde görüldüğü mekânlardan biri olduğu kanaatindeyim. Bu boyutlardan en öne çıkanı ise ekonomik unsur. Ermenilerin —tabi ticaretle iştiğal eden, toprak/mülk sahibi üst, üst-orta ve orta sınıf Ermenilerden söz ediyorum— göreceli olarak ekonomik anlamda refah seviyelerinin yüksek olması onları Antep'in Müslüman kitleleri nezdinde hedef haline getirmiştir. Bu noktada şehrin Müslüman yerel elitleri ve eşraf bu kitleleri mobilize etmekte bir hayli hünerli hareket etmiştir.

Çalışmanızın ilk bölümünde Nazi RPB 101 grubuna atıfla, "...görev alanlar, üstlerinden gelen açık ya da kapalı baskının yanı sıra arkadaş/ çevre baskısı sonucu hareket etmekteydi..." tanımlamasını yapıyorsunuz. Ancak, çalışmanın sonlarında, ele aldığınız üç isim üzerinden hareketle, "...gerek failer gerekse de motivasyonları arasında geçişkenlikler ve esneklikler bakidir." diye de ekliyorsunuz. Dolayısıyla bir sosyolojik bir de psikolojik yaklaşım biçimi ortaya sürüyorsunuz. Sizce, Antep'te faileri başat olarak etkileyen yaklaşım hangisiydi?

Daha önce başka bir yerde de belirttiğim gibi soykırım eylemine doğrudan katılan herhangi bir faili harekete geçiren itkileri,

motivasyonları net ve keskin bir biçimde belirlemek oldukça zor. Durumsal, dışsal, ideolojik, politik-kültürel vd. gibi birçok bağımsız değişkeni aynı anda düşünmek gerekebilir. Öncelikle hangi faillerden bahsediyoruz bunu da iyi belirlememiz lazım: Sıradan insanlar; siyasi, bürokratik, askeri elitler; yerel eşraf ve pek tabii merkezi siyasi aktörler. Bunların bir kere son derece çeşitli eylem repertuarları var ve her bir eylemin tekabül ettiği farklı faillik durumları söz konusu. Esneklikle ve geçişkenliklerden kastım ilgili aktörleri tek bir faillik kategorisi altında değerlendirmemizin zor olduğu. Bu Holokost ve Ruanda örneğinde de böyledir. Bu anlamda nüansları mutlaka göz önünde bulunduran bütüncül bir tarihsel perspektif esastır. Bu durum Antep özelinde de böyledir. Yerel elitler açısından sorunuza cevaplamaya çalışırsam ekonomik motivasyonların bu failer açısından öne çıkan bir faktör olduğunu söylemek mümkün. Ancak bu ilgili aktörlerin belirli bir politik-ideolojik temelden yoksun hareket ettikleri anlamına gelmemeli.

Çalışmanızda dikkati çeken bir diğer nokta, Antep özelinde soykırıma katılan en etkili üç figürü incelemek haricinde, Aram Andonyan'ın yaptığı ve EK 1'de belirttiğiniz soykırım listesini sunuyor olmanız. Normal şartlar altında devletin yapması gereken bir çalışmayı sizin yapmanız ve faileri ifşa etmeniz, bir yurttaş olarak size ne hissettirdi? Çalışmanızın "tarihe not düşmek" haricinde, hukuki, siyasi ya da ahlaki bir karşılığı olur mu sizce?

Önemli bir soru. Dürüst olmak gerekirse her ne kadar beni bu konuyu çalışmaya iten birtakım kişisel nedenler, etkileyen hikâyeler olmasına karşın doktora başladığım dönemden itibaren elimden geldiğince duygusal bagajımı geriye atıp mesele tarihçi refleksleriyle, bu mesleğin prensipleri doğrultusunda yaklaşıma çalıştım. Bu anlamda kendimi hiçbir zaman bir soykırım tarihçisi olarak konumlandırmadım, hala da öyle. Kendimi hasbelkader geç dönem 19. yüzyıl erken dönem 20. yüzyıl Osmanlı tarihçisi olarak görüyorum. Bu zanaatı gerektiği gibi yapmaya çalışan biri olarak tarihin ihtimaller üzerinde değil, olmuş ve olanı konuşması gerektiğine inandım. Ancak bilhassa bu çalışmada beni etkileyen en çarpıcı noktada bahsettiğiniz listede ismi geçen kişilerin torunlarının çocuklarıyla aynı lisede okumak, birçoğuyla arkadaşlıklar kurmuş olmamdı. Tabii ki bunu bu listedeki isimleri gördüğümde fark ettim. Ben tarihte olmuş olanı tarihçiliğin araçlarıyla ortaya koyarak, bu meselenin öznesi olanları konuşturarak hem mesleki hem de etik olarak görevimi yapmış olduğum kanaatindeyim. Bence buradaki esas siyasi veya ahlaki mesele bu failerinin torunlarının ne düşündükleri ve bu durum karşısında nasıl bir tutum içinde olacaklarıdır.

'Ben tarihte olmuş olanı tarihçiliğin araçlarıyla ortaya koyarak, bu meselenin öznesi olanları konuşturarak hem mesleki hem de etik olarak görevimi yapmış olduğum kanaatindeyim. Bence buradaki esas siyasi veya ahlaki mesele bu failerinin torunlarının ne düşündükleri ve bu durum karşısında nasıl bir tutum içinde olacaklarıdır.'

'Devlet erkânı ve bu tarihsel periyotta imparatorluğu yöneten siyasi elitler, Ermenilere yönelik imhacı bir anlayışı içeren aşırı ve ölçüsüz şiddet eylemlerinin ve bu anlamda Ermenilerin maddi temellerini ortadan kaldıran devasa bir ekonomik talanın önüne geçememişlerdir. Bu bir yana, bu eylemlerin bizatihi faili ve taşıyıcısı olmuşlardır.'

'EKONOMİK TALANIN ÖNÜNE GEÇEMEDİLER'

"...Cumhuriyet, selefi olan İttihat ve Terakki'ye ekonomik, ideolojik ve kadrosal rabıtalara bağlıydı" cümlesinden yola çıkarak, soykırıma katılan ve çalışmanızda incelediğiniz üç figürün, yeni rejim ile birlikte ödüllendirildiğini ve gerek mecliste gerekse farklı iş kollarında aktif olarak çalıştığınızı söylüyorsunuz. Sizce, bu kişilerin sırtının sıvazlanmasının ve giderek görünür hale dönüşmesinin temel sebebi neydi? Yeni rejim, kadro meselesini bir yana bırakırsak, soykırım hususunda neyi amaçlıyordu?

Şimdi merkezi devletin siyasal, askeri ve bürokratik elitleri planladıkları ve uygulamaya geçirdikleri şiddet eylemlerinin sorumluluğunu diğer toplumsal kesimlere de teşmil ederek bir çeşit "suç ortaklığı" inşa eder. Bu suç ortaklığı, aynı zamanda inşa edilmesi tahayyül edilen yekpare kimliğe (bu ulus kimlik veya etno-dinsel kimlik de olabilir) ve/veya "kutsal amaca" hizmet etmek isteyen toplumsal gruplara aynı zamanda bu yapıya entegre olma ve muayyen bir aidiyet hissine sahip olma "şansı" da verir. Bu türden farklı toplumsal gruplar ve yerel aktörler, adeta yok edilmesi hedeflenen diğer toplumsal kesimlerin yıkımına destek ve 'katkı' sağladıkları ölçüde yaratılması veya oluşturulması planlanan ve niyetlenen yapıya ve/veya kimliğe ait olma hakkına kavuşurlar. Birbirinden farklı ideolojik yönelimlere ve davranış kalıplarına sahip toplumsal grupları başka bir toplumsal gruba yönelik uygulanacak olan kitlesel bir katliam ve şiddet gösterisi etrafında bir araya getirmek için farklı motivasyonlar devreye sokulur. Devlet erkânı ve bu tarihsel periyotta imparatorluğu yöneten siyasi elitler, Ermenilere yönelik imhacı bir anlayışı içeren aşırı ve ölçüsüz şiddet eylemlerinin ve bu anlamda Ermenilerin maddi temellerini ortadan kaldıran devasa bir ekonomik talanın önüne geçememişlerdir. Bu bir yana, bu eylemlerin bizatihi faili ve taşıyıcısı olmuşlardır. Askeri, güvenlik ve bürokratik elitler başta olmak üzere, yerel eşraf, İT Merkez komitesinin yerelde örgütlediği sorumlu ve yetkili kişiler ve sıradan halk Ermeni mallarının bölüşümü, paylaşımı ve talanında aktif rol alarak; bir anlamda bu yok etme planının suç ortağı olmuşlardır. Bu bağlamda aslında İttihat ve Terakki suçu tabana yayarak bir "suç ortaklığı" etrafında yeni bir rejim inşa etmiştir. Genel anlamda soykırım dediğimizde aklımıza hep bir yıkım, ölüm olayı geliyor ancak soykırım süreci aynı zamanda bir inşa, bir yeniden yaratım sürecidir. Bir grubun varlığı öteki grubun yokluğu üzerinden yükselir. Son derece yapısal bir durumdan bahsediyorum. Yeni rejime olan sadakatiniz söz konusu suçun bir parçası olmanız ölçüsünde değerlendirilir.

'GEÇMİŞ SİLİNMEZ'

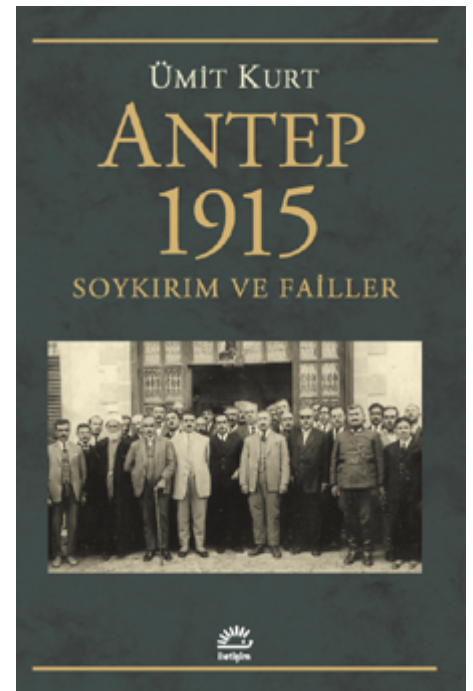
Agos'tan Ferda Balancar'a verdiğiniz röportajda, "...ulusal tarih veya resmî tarih anlatısı kendi tarihini 'oluştururken' unutulması ve unutturulması gereken bazı olayları rafa kaldırır, yeni aktörler yaratır ve yeni bir rejim için, yeni bir toplum tasavvuru yaratmak adına bazı kişileri ise unutturur, önemsizleştirir." derken, Türkiye siyasi cinayet tarihine bir atıfta bulunduğunuzu düşünüyorum. Kişisel fikrinizi merak ediyorum daha çok: Bu hep böyle mi olacak?

Foucault'dan ödünç aldığım bir kavramsallaştırmayla ifade etmem gerekirse bunu bir "hakikat rejimi" olarak da düşünebilirsiniz. Resmi devlet söyleminin ve onun Türk eğitim sisteminin vazgeçilmez parçası olarak sunduğu resmi tarih yazımının Türk ulusal kimliğine eleştirel bir yaklaşımla bakmaktan ziyade onu kutsallaştırdığı ve dogmatikleştirdiği aşikâr. Şimdiye kadar anlatılanlar, tarihin ulusal devleti ve ulus kimliğini tabulaştırdığını ve her şeyin belirleyicisi haline getirdiğini gösterdi. Bu nedenle Türk ulusal tarihine ve onun resmi tarih yazımına yönelik eleştirel bir bakış açısı geliştirmemiz elzem ve artık bu kaçınılmaz.

İttihatçıların da kayda değer yardımlarıyla meydana getirdiği homojen Türk ulus devleti toplumsal mühendisliğine dayalı modernleşme projesi Kemalizm, 1930'larda toplumsal bir rıza ve meşruiyet mekanizmasına sahip olmasa da, bir biçimde bir toplumsal sözleşme meydana getirmişti. Bu süreçte Türk ulusal kimliğinin oluşturulmasının ne kadar sorunlu ve yıkıcı bir potansiyele sahip olduğunu ve bunun günümüzdeki birçok sorunun kaynağını teşkil ettiği görmezden gelinmişti. Her ne kadar ulus devlet modernite açısından ilerici bir yapı idiyse de; ulus devleti kuran ulusal kimliğin kendi kişiliğini devletin kendisine dâhil olmayanların tasfiyesi üzerine oturtmuş olduğu unutuldu. Söz konusu rejimin idfixleri ile hesaplaşmadığımız ve bu anlamda yeni bir tarihsel bakış geliştirmedığımız sürece bu devran böyle dönmeye devam edecektir. Geçmiş silinmez önemli olan geleceği çocukluk hastalığımız olan milliyetçilikten azade yeni bir dil geliştirerek; dini, etnik, kültürel herhangi bir grubun yokluğu üzerinden değil onunla birlikte var olarak kurmamız gerekiyor.

Bu aralar neler yapıyorsunuz. Hazırladığınız yeni bir çalışma var mı?

Şu aralar Antep 1915'in İngilizcesini ve doktora tez çalışmamı kitap olarak hazırlıyorum. Bunun yanında üzerinde çalıştığım bir Celal Bayar monografisi var. Celal Bayar üzerinden bir İttihatçı portresi çıkartmaya, İttihatçılığın ne olduğunu anlamaya çalışıyorum. Tabii uzun vadede bitirmeyi planladığım bir proje bu.

Antep -1915, Soykırım ve Failer, 215 syf., İletişim Yayınları, 2018.

Murat Çelik: Dil bir silah olabilir ama sanatta değil!

Murat Çelik'in ilk öykü kitabı Epey geçtiğimiz günlerde Dünyadan Çıkış Yayınları'ndan çıktı. Çelik'le şiir ile öykü arasındaki ilişkiyi, ailenin edebiyattaki yansımalarını ve Epey'i konuştuk.

Gökhan Bakar

Murat Çelik'i; İhtimal Cüce (Ebabil Yayınları, 2013), Taşra Bitki Örtüsü ve Parseller (Heterotopya Yayınları, 2015), Planlı Yapılmadık (Dünyadan Çıkış Yayınları, 2017) isimli şiir kitaplarından; Habis, Sompla Ka, Evde Yoktum ve arkadaşlarıyla yayına hazırladığı Öykülem'den tanıyoruz.

Epey, Murat Çelik'in 2009 – 2013 yılları arasında yazdığı, Dünyadan Çıkış Yayınları'ndan ilk ve son baskısını gerçekleştirdiği on bir öykü ve bunların toplamından oluşan öykü kitabı. Yazarının, “geçmiş çukurundan tutup bunları çıkarabildim” dediği öyküler; çokluk, kesinlik, yargı, yanılma, yabancılaşma, yalnızlık, aile, yalan, mülkiyet, kötülük, çokluk ve mahrumiyetle sıkı bir ilişkilendirmeye imkân veriyor. Sinematografik, parçalanmış ve anlamı sekteye uğramayan bir anlatı. Söyleşi de “epey” üzerine ve kitaba dair konuşulanlara kardeş, “göge sarılamam, seni yürütemem” dediği kardeş.

Sorularım ilk öykü kitabın Epey merkezinde pek çok şey üzerine olacak. Dünyadan Çıkış Yayınları'ndan bu yılın Mayıs ayında birinci

basımını 1000 adet yaptı Epey. 2009 – 2013 yılları arasında yazılmış öyküler. Kitabın sonuna “bir daha basılmayacaktır.” kaydı düşülmüş. Bu iki konuyu birbiriyle ilişkilendirdiğim için soruları ardı ardına soruyorum. Kitabın adı neden geçmişin çokluğunu çağrıştırıyor? Cebinde epey şey birikmiş, yerleştirememiş, anahtarını düşürmüşsün. Epey zarfı bir defa açıldı. Anahtar başkasının eline geçti. Cebin rahatladı diye mi metaya son sayfasında sıktın kurşunu yoksa anahtarını mı değiştirdiğini söylüyor bu tutum okura? Geçmişe, hayata, ömür biçme tasarrufunu nereden alıyorsun? Doğurma ile yaratma arasındaki farkın örnek bir görünümü diyebilir miyiz bunun için? İlki torunlarının torunlarını görmeye varan anaç bir isteğe gebe, öteki bir tür üretim bir tür kader, alınca yazılı son tüketim tarihi, yani ömrü baştan biçer yaratmak işi. Ne dersin? Varsay ki 1000 adedin yarısından fazlasını gizli bir el satın aldı ve imha etti, varsay ki kitap şaşırtıcı biçimde talep edildi. Genel olarak yaşama düştüğün şerhin delinebileceği veya gelecekte delinmesini arzu edebileceğin ihtimallerini hesaba katar mısın? Çokluk, kesinlik, yargı ve yanılğı senin hayat ve öykü deneyinde neyi ifade eder?

Öyküleri yazalı epey olmuştu, o yüzden epey dedim. Geçmiş çukurundan tutup bunları çıkarabildim ve o günlerden bir isim bulmak şimdiye varınca anlamsız olurdu. Tek kelime, tek ses, gürültü etmeyen bir sözcük.

1000 adet basıldı, bir daha basılmayacak. Evet böyle bir ibare düşüldü, ömür biçmek biraz lüks oldu sanırım, şımarıklık gibi görünüyor olabilir ama böyle bir niyetim yok. Efsane olsun filan gibi şeyler de düşünmedim. İlk yazılanlara, yola ilk çıkışa, kronoliye uygun bir yayın tarihi olsun istedim. Kusurlu eserin imhası da bir daha yayımlanmaması sonucu gerçekleşecek. Geleceğe dair bir hesabım yok. Yanılğılarla da bir yere varılıyor, yanılğı fotoğraf çekerek de. Kendini yaşatmaya bir şekilde ikna oluyor insan, buna karar vermek, yani yaşamaya karar vermek daha radikal.

Devlete yapılan bir şaka, Kötü Şaka öyküsü.
Benzer bir yenilgiyi konu alan Noviembre'nin önermesinden hareketle şunu sormak isterim:
Senin için sanat, içinde geleceği barındıran bir silah mıdır?

Devlet mekanizması sert, acımasız, şaka kaldırmaz. Öyküdeki gibi bir şaka öyküdeki gibi bir sonuç doğurabilir ve buna kimse-ler şaşırılmaz. Çünkü şaşırılmayı unuttuk, birçok saçmalık olağan geliyor. Kişisel olarak şaşkınlığım o kadar tükendi ki bir gün çıkıp annem babam “evlat sen bizim bir parçamız değilsin, seni bilmem nerede bulduk” dese ona bile şaşırılmam.

‘İlk yazılanlara, yola ilk çıkışa, kronoliye uygun bir yayın tarihi olsun istedim. Kusurlu eserin imhası da bir daha yayımlanmaması sonucu gerçekleşecek. Geleceğe dair bir hesabım yok. Yanılğılarla da bir yere varılıyor, yanılğı fotoğraf çekerek de. Kendini yaşatmaya bir şekilde ikna oluyor insan, buna karar vermek, yani yaşamaya karar vermek daha radikal.’

'Yabancı kalanlar yabancı kalanları geç bulur, şahane insanlar tanıdım ama geç oldu biraz..'

Dil bir silah olabilir, savunma ve saldırı aracı olabilir ama dil sanat içerisinde saldırma veya savunma görevi üstlenmiyor benim için. Dil, sözcük tercihleri, fonetik düzen, hikâye vs. bunların geleceğe kalıp kalmayacağını bilemeyiz elbette ama bunun için çalışırız en çok. Ölünce ölmek istenir.

'YALNIZLIK ONA ALIŞANA KADAR ŞİKÂYET EDİLEBİLİR BİR DURUM'

Kara Köseleleri Bağlarken öyküsünde ayakkabının bağcığını bağlamıyor kahramanın. Çözülmüş bağcıkları konusunda onu telkin edecek biriyle dostluk kurma umudundan. Bunu çok yaratıcı buldum. Çağan Irmak'ın Bana Şans Dile filminin son sahnesini öneririm. Bu film ekseninde dostluğa bağlaması daha zordu bağcığı; orada hayatı noktlayan bir cümle, negatif bir ilişki ayakkabı bağcığı, düşmanın ayağa bakmasıyla örtüşüyor; "Hep pamuk ipliği derlerdi, bense sadece bir ayakkabı bağcığıyla bağlıymışım yaşama" gibi bir iç konuşma, çözülen bağcıklarımızla ilişkimize mührü vuran bir yargı. Senin öykünde ise düşmanın ayağa bakması ihtimali dışlanıyor. Aksine kahramanın ayağının bağcığa dolanmasını telkiniyle önleyecek bir yabancı, ayağa bakan bir dost arayışı var diye düşündüm. Bu öyküde dostluk üzerinden kurduğün nedenselliği biraz açar mısın?

Yalnızlık ona alışana kadar şikâyet edilebilir bir durum. Ama ona da alışıyorsun. Hatta alıştığında kalabalıklar seni boğuyor, sokaklar filan değil kast ettiğim yakın çevrendeki üç beş kişi de kalabalık olabilir. "Konya insanı ya bir sıtma gibi yakalar, kendi âlemine taşır, yahut da ona sonuna kadar yabancı kalırsınız." Tanpınar Beş Şehirde böyle diyor Konya için. Ben de o sırada oralardaydım ben de o sıralarda yabancı taraftaydım. Yabancı kalanlar yabancı kalanları geç bulur, şahane insanlar tanıdım ama geç oldu biraz.

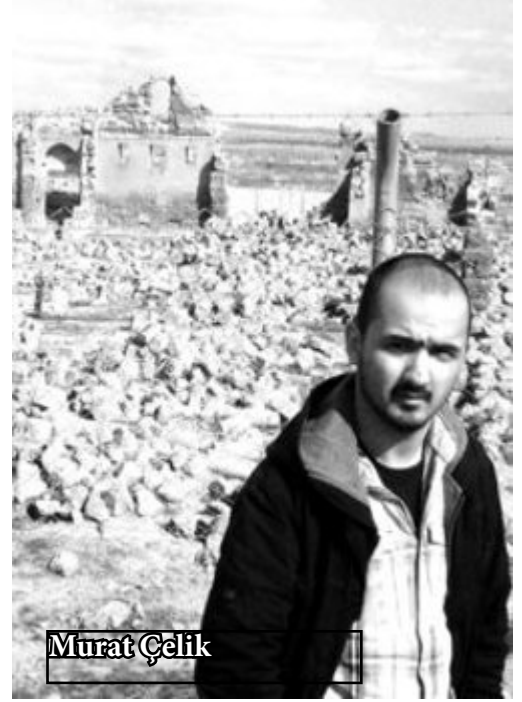
Epey kardeş'e ithaf edilen bir eser; "göğe sarılamam, seni yürütemem" dediğin kardeşe ithafınla sarılmak gibi güzel. Bazen, Anlatamadığımızda öyküsünün kurgusuna gelince hiç güneş görmeyen kardeş M. ile birader var: Öykü kahramanının küçükken peşine takmadığı büyüyünce de susmalarından boğmak istediği, hırslı sevdiği birader. Göğü ayaklarına getirmek istediğin kardeşle aynı göğün altında dolaşma imkânı varken bunu yapmadığın kardeş, kurgu ile gerçeğin örtüştüğü bir alan; birinin mahrum kaldığını ötekine ve kendine zehir etmek gibi bir kötülük. Kötüz Ruhlar ve Şair öyküsü ve Calabar Laneti de işin içine girince kardeşlik kötülüğe;

kendi hayatı için kardeşi öldürmeye varıyor. Amcalar var bir de çoğu evin fakirliğinin sebebi; babalarımızdan daha iyi içmiş daha iyi gezmiş olan amcalar. Ona benzemekten korkulmuş amcalar ve kendine karşı yapılan haksızlığa susan baba.

Öykülerinde önemli bir yeri var; aile, anne, baba ve kardeşin. Aileyi ve özellikle kardeşi; mülkiyet, kötülük, çokluk ve mahrumiyetle ilişkilendirme biçiminden, yani biraz öykülerindeki kurumlarla kendi ilişkiden, annenin büyük oğlu olmaktan sözü açar mısınız? Amcaya benzeme korkusu, amcası olamama ve babadan görülene, dayıya dönüşme senin için ne ifade ediyor? Öykülerin daha çok “ben” üzerinden ilerliyor. Kader öyküsünden itibaren “ben”e yoğun bir geçiş olduğunu düşündüm. Fakat çevren için bir risk her zaman var. Kitabının gerçek yaşamındaki çatışmaları konu edilen kişilerce okunması ihtimalinden de korkmuyor musun?

Hakikatler hakikatlere benzer, her evde, ailede mutlak hayırsız, koruyup kollanan bir evlat olur. “Ben” üzerinden gitmiş olsam da kurmacadır nihayetinde. Her şey biraz gerçek her şey biraz saptırma olabilir. Birinci tekil anlatıcılığın da yanılması bu. İki erkek kardeş iki iktidardır, hemcins kardeşler birbirlerini çok sevemezler isteseler de, aynı ortamda bulunmadan sevebilirler belki. Kötüzlük bir hastalıktır, herkes yaşatır kötüsünü, kimi kötüsüyle barışıktır, gerektiğinde çıkarıp onu kullanabilir, kimi farkında değildir de yapıp etmelerinden sonra tanışır kötüsüyle, en tehlikeli kötüler ise hamlesizler, tercihsizlerdir. Bu son tip kötüler başkaları üzerinden hareket eder, tuzak kurar sözgelimi, kendi sınırlarından çıkmaz da sen o sınırları dolaştığında bir an sana kendini kötü hissettirir, kötüyü sen yapmışsın hissedersin ya da bir başkasını kötü olarak yetiştirip büyütürler, sahada onlara ilham olarak ruh olarak gezinirler. Kitabın, öykülerin kim tarafından okunup okunamayacağını tayin edebilseydim ilk onların okumasını isterdim. Dedem okusun isterdim mesela, akrabalarım okusun isterdim. Annem gözlüğünü takıp şöyle bir baktı ilk öyküye, babam hiç tınmadı, erkek kardeşim okudu hepsini, gülüp geçmiştir, kız kardeşim ise okuyamaz çünkü o sadece güneşin doğduğunun farkında.)

Bazen, Anlatamadığımızda bir küçük yalanın veya suskunluğun öyküsü aynı zamanda. Taşra Bitki Örtüsü ve Parseller yine aileye ithaf ediliyor; “uzattığım okul için beni affet” diye. Okulun uzadığında ailene yalan söyledin mi? Yalan değerli bir makine; onu anlatamadığın ve konuşmak zorunda kalacağın bir zamana, varsa büyük tehlike anına saklamayı tercih etmek önemli. Profesyonellik bunu gerektirir çünkü. Benimki biraz yorgunluk ve işin gerçeğinin

‘Kötüzlük bir hastalıktır, herkes yaşatır kötüsünü, kimi kötüsüyle barışıktır, gerektiğinde çıkarıp onu kullanabilir, kimi farkında değildir de yapıp etmelerinden sonra tanışır kötüsüyle, en tehlikeli kötüler ise hamlesizler, tercihsizlerdir.’

'Kötüz Ruhlar ve Şair öyküsündeki şeyler manzume, şiir diyemeyiz onlara. Kötü şairler manzume yazar. O öyküdeki şair de kötü ama onun kötülüğü kalbi değil. Kurmaca içerisindeki her şeye yalan diyemeyiz, neticede harfler, sözcükler ve imgesel bir dünya. Hatta başarılı yalancılık mükafatlandırılır.'

de yalanı gibi etki alanını yitirmesiyle ilgili. Paslanmamak adına başkalarına ait güldürücü ve daha çok acı hayat öyküleriyle antrenman yaptığım olur. Bazı arkadaşlarıma bir filmin bir sahnesini oynayarak acıdan renk attırdığım olmuştur. Öykün sayesinde burada tipik ama seyrek bir yalan biçimimle yüzleşmem gerekti sanırım, artık bir ayağım çukurda dönemine girdim. Yani birileri için hayatım yalan olabilir, şimdiden özür dilerim. Öykünün etki değerini ölçmekti benimki. Yaralıları birbiriyle tanıştırmadım; kaza olur elbette. Yalan da bir şarjörük silah; sık sık bir yere kadar. Arkamızda kamuoyu; arkamızda kalabalıklar yok. Hem kalabalık yalan bir şey, hayatımızı yalanların şekillendirmesi bunu değiştirmiyor. Ailenin çocuğu daha büyük yalana sürüklediği, yalana alıştırdığı yer aynı zamanda senin öykünde yer verilen baskı alanı. Yine diğer öykülerinde yalanın başka çeşitlerine denk geliyoruz. Kötüz Ruhlar ve Şair'de, "Ben yalancı dilenci" dizeli bir şiir, Kara Köseleleri Bağlarken, Kader ve Gidişlerden Bir Gün'deki yalanlar... Yalanın senin hayatındaki tedavülünden, oluş şeklinden, onunla yüzleşmekten bahseder misin? Önemseme ya da üzmemekten korkmayla ilgili masum ve haklı bir yanı var çünkü bu öykülerdeki örtülü (sessiz geçirilen) ve açık olanının.

Asla yalan söylemem diyemem elbet, herkes yalan söyler. Ama yalan söylemeyi tercih etmiyorum. Hoşuma gitmiyor, rahatsız oluyorum. Bir durumla yüzleşmekten alıkoymuyor, erteliyor. Hayatta çok az şeyi erken keşfetmişimdir, bunlardan biri de yalan ve yalanın sebepleri ve sonuçlarıdır. Yalan, gerçeği saptırmak ya da başka bir gerçekmişlik yazmak da değil. Susmak, bir şeyi açıklamamak yahut vaatte bulunmak da yalan başlığı altında toplanabilir. Ailenin baskı alanı konusunda haklısın. Yalan söylemeye iten onların evlatları üzerindeki hayalleri, evlatlarına yakıştırdıkları yaşam standartları. Vaziyet istedikleri gibi gitmediğinde öfkelenabiliyorlar, nasıl olur da bizim senin için seçtiğimiz rollerde yaşamayı reddedersin. Eh, mutlu edicilerin biraz da yalancı olduğunu herkes biliyor, üzülmesinler tabii, bu konuda onlara şefkat gösterilebilir.

Kötüz Ruhlar ve Şair öyküsündeki şeyler manzume, şiir diyemeyiz onlara. Kötü şairler manzume yazar. O öyküdeki şair de kötü ama onun kötülüğü kalbi değil. Kurmaca içerisindeki her şeye yalan diyemeyiz, neticede harfler, sözcükler ve imgesel bir dünya. Hatta başarılı yalancılık mükafatlandırılır.

Duvar öykünde kötülük durumunu mekânla ilişkilendirme biçimin bağlamında boyaya, ortak renge ve farklılığa verdiği anlamı nasıl açıklayabiliriz? Boya bölümlerindeki sesle mi? Arka sokağın tekinsizliğiyle mi? "Tek renk duvarı olacak bu dünyanın" diyen, evin duvar rengini şampanya rengi öneren, yenedünyayı inşa eden

müteahhitler sesi mi? Öyküdeki kahramanın haksızlık karşısındaki romantik çaresizliği ile bir ilişki kurabilir misin? Ölüye benzemek meselesi hakkında ne düşünürsün?

Doksanlarda devlet dairelerinin rengi şampanyaydı benim hatırladığım. En azından birçoğunun öyleydi. Ve bu tek renk herkesi devletten yana olmaya çağırıyordu bir şekilde. Ondan olmak, ona karşı gelmemek, o haksızlık yapsa bile biat etmek. Sistemin koruyuculuğunu da yine beraber yaşadığımız insanlar üstlenmişti, şimdi de öyle, değişen bir şey yok. Öyküdeki kahraman da ötekine duyduğu hisler sayesinde kalabalıklardan sıyrılabilir. Biz bize benzeyeni seviyoruz ya milletcek. O da bize benzediği için ilgi duyuyor ilk başta. Sonra tanıyor, ötekini sevebileceğine kanaat getiriyor ama işte birbirine benzeyenler, toplumun yaban gözleri buna izin vermiyor.

Yeni dünyanın sesi maalesef betona çarpıyor. Yüksek kuleler, site yayılımları, şehirlerin içerisindeki yeşil alanların yok edilmesi. Tamam kazandın, çok kazandın, aileni ihya ettin, akrabalarını zengin ettin, doğmamış uzak akrabaların bile müreffeh içerisinde yaşayacak ama artık bir dur, demek istiyor insan da işte diyemiyor.

Kader öyküsü şu sözlerle başlıyor, “Kuş bile kaderle uçar, derler. Oysa kuşların konumuzla ilgisi ne?” Epey Zamanlar’a ise bütün öykülerin anlatıcı için başladığı yere dönen bir sonuç bölümü diyebiliriz. Bu bölümde Kader adında yönetmenini bilmediği bir filme girdiğini söylüyor anlatıcı. Zeki Demirkubuz’un Kader’i olabilir mi? Anlatıcı film için şunları diyor, “Teknik olarak üzerinde düşünülmüş sanırım. Yoksa sıradan bir hikâye. Böyle hikâyeleri herkes anlatabilir.” Bu düşünceler anlatıcının düşünceleri mi yoksa senin kendi düşüncelerin mi? Anlatıcı ve öykü yazarının bu bölümdeki kırılma noktası gibi geldi bu cümle bana, Epey Zamanlar’a öykü dememizi kolaylaştıracak, onu diğer öykülerin malzeme toplamı olmaktan çıkaran ayrı bir kurgu, bir ayırım. Ne dersin? Ayrıca kaderin konumuzla ilgisi ne? Varoluşçuluk ile ilişkili görüyor musun yazdıklarını?

Anlatıcı ya da öykü kahramanı ile ben epey iç içe, haklısın. Epey Zamanlar, tüm öyküleri toplayan hızlı bir rüya, bir gün. Hep her şey uyanmayla son bulacak çünkü. Tüm hikâyeler böyledir, gözlerimizi yumarak tüm hikâyeyi yalnızca birine anlatırız, gözlerimizi açınca o yoktur.

Kaderi bağlayan tercihleri anlatmak istedim aslında. Ama buna kader deyip geçeriz. Zeki Demirkubuz’un filmi değil de Jaco Van Dormael’in filmi daha yakındır düşündüklerime. Yazılanlar her şeyle ilişkili olabilir tabii. Varoluşçuyum şöyle yazayım demez kimse. Okuduklarından, yarattığı yazma sürecindeki yalnızlıktan inşa eder kendini. Tabii mizaç da dâhildir tüm

hikâyeye.

Biliyorsun, A. Güney'in kısa bir değinisi var kitabın hakkında. Şöyle diyor, "Ancak metinlerde şair sesin öykü sesini boğduğunu gördüm." Bu yargıyı A. Güney'i tenzih ederek -örnek verilmeden- daha çokça işiteceğimizi düşünüyorum. Çünkü bir değini bu, imkânınca bir uğraşı da var. Ötekiyse teşhis hastası; öykücü diğer tarafta şairse "öykü sesini şair sesi boğuyor" yargısı hazır reçete. Buna şu şartlar altında katılmıyorum. Ben gözlem gücü ve deneyimler dışında şiirin ve öykünün aynı yere düştüğünü, hele şair sesin öykü sesini boğduğu gibi bir yargıya -ne demekse- gözlemlediğim ölçüde katılmıyorum. Parçalı anlatım, biçimsel deneyler, zaman ve olay geçişleri öykülerini şiir sesine vardırıyor. Biçim parçalanmış ama anlam sekteye uğramıyor, hemen her iki üç cümlesi bir film sahnesine eş, birbiri ardına sıralanan, hızlıca zihinde dönen olaylar var. Kötüz Ruhlar ve Şair'deki şiir sesi olabilir belki Epey'deki şiir sesi dediği şey, çok çok Planlı Yapılmadık belki. "Parseller" ile Epey ilişkilendirilmeli bu yargının sağlaması için.

Şiirinle öykün arasındaki ilişkiler konusunda sen ne düşünürsün, bir yudum amme hizmeti? Öykülerin hemen her iki üç cümlesinin bir film sahnesine eş olmasına gelmek istiyorum son olarak. Neden okuyucunu yoruyorsun, neden her öykünden iyi bir filmi birkaç saat önce izlemiş olarak kalkıyorum? Yani şiirden ziyade öykülerinin sinema ile ilişkisini dikkat çekici buluyorum. Sinematografik bir anlatı oluşturduğunu düşünüyor musun öykülerinde? Yoksa yazıp kurtulma çabasının kendiliğinden gelişen bir olanağı mı bu akış?

Eleştiri, değini adı her neyse kişisel okuma ve anlama çabaları, Ali öyle takdir etmiş. Aslında bu duruma şerh düşmek için Eve Dönmeyen Hayvan adlı bir öykü bir de şiir yazdım. Her ikisinde de aynı hikâyeyi anlattım. Belki bir gün okunur. Şiirde birim sözcükler benim için, ses. Öyküde birim cümleler ve cümlelerle büyüyen paragraflar ve nihayetinde bilmem kaç vuruş bir mimarî. Şiirde tasarruf etmelisin, alan küçük; majör şiir öldü, parçalı ve dağınık alanlarda yaşıyor şiir. Öykü için tam olarak "şöyledir" bir ifade mümkün değil ama artık daha deneysel daha metin-anlatı öykülerin zamanının geldiğini düşünüyorum. Türlerin yok olacağı da muhakkak.

Sinematografik midir bilemiyorum. Belleğim görüntü ve koku olarak çalışıyor, elbette kokuyu şimdilik kayıtlara geçemiyoruz ama işte görüntünün imkânlarından faydalanabiliyoruz. Sabit bir görüntü değil benim sevdiğim, akan bir görüntü, hareket eden. Bunu da fiillerin çokluğu sağlıyor olabilir. Bir nesnenin, bir mekânın detaylı tasvirini ilkel buluyorum. Ad verilmemiş, belleklerde tasavvur edilemeyen hiçbir şey kalmadı çünkü. Gözüm bir kamera olsaydı onu bozup görüntüyü öyle sunardım ama değil bu yüzden belki de dili ve sentaksı bozmuşumdur.

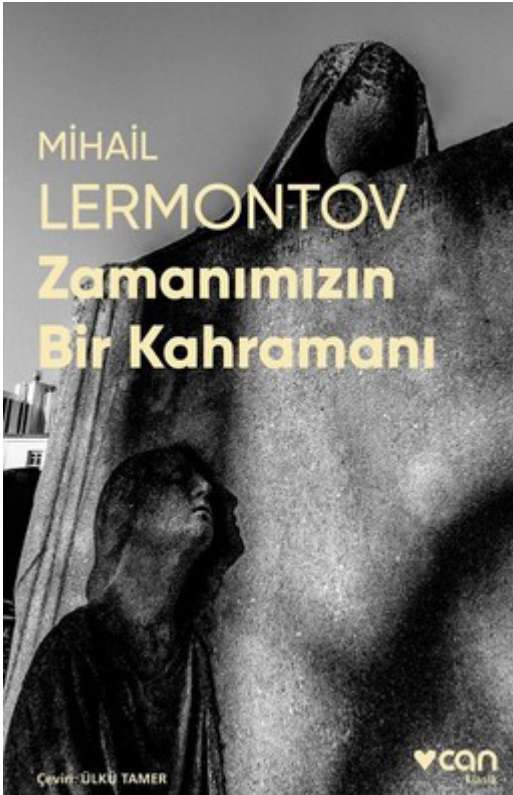
Epey, Murat Çelik, Dünyadan Çıkış Yayınları, 2018.

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Nasıl Bir Zamanda Yaşıyoruz?

Yazar: Jacques Rancière
 Çevirmen: Murat Erşen
 Yayınevi: Metis Yayıncılık
 Baskı Sayısı : 1. Basım
 Sayfa Sayısı : 64

Zamanımızın Bir Kahramanı

Yazar: Mihail Lermontov
 Çevirmen: Ülkü Tamer
 Yayınevi: Can Yayınları
 Baskı Sayısı : 1. Basım
 Sayfa Sayısı : 192

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Toplumsal Varlığın Ontolojisi - Hegel, Marx, Emek

Yazar: **Georg Lukacs**

Çevirmen: **Doğan Barış Kılınç**

Yayınevi: **Nota Bene Yayınları**

Baskı Sayısı : **1. Basım**

Sayfa Sayısı : **416**

Ben Tek Siz Hepiniz

Yazar: **Hakan Bıçakçı**

Yayınevi: **İletişim Yayınları**

Baskı Sayısı : **1. Basım**

Sayfa Sayısı : **162**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

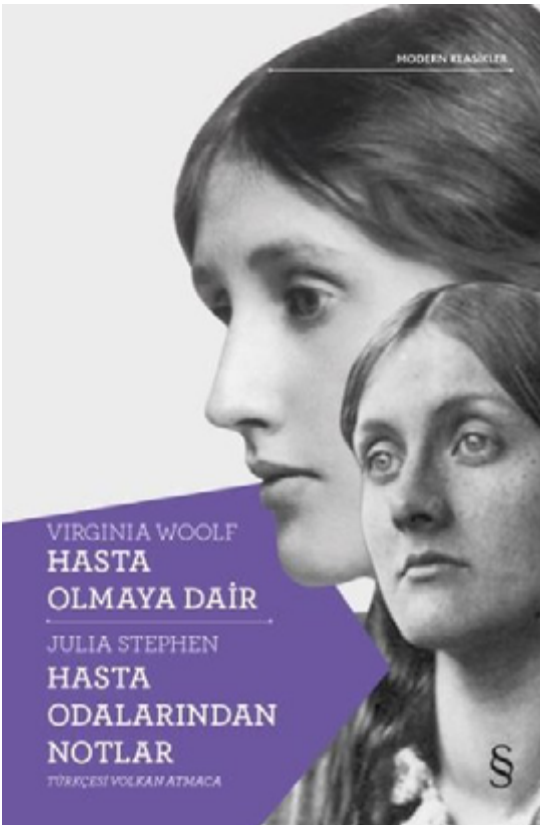

RÛ Ü KÛr
Ali Duran Topuz

avesta

Rü ü Kür

Yazar: **Ali Duran Topuz**
Yayınevi: **Avesta Yayınları**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **96**

Hasta Olmaya Dair-Hasta Odalarından Notlar

Yazar: **Julia Stephen, Virginia Woolf**
Çevirmen: **Volkan Atmaca**
Yayınevi: **Everest Yayınları**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **80**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Alman Sevgili-Astrid Kirchherr ve Stuart Sütcliffe'in Hikayesi

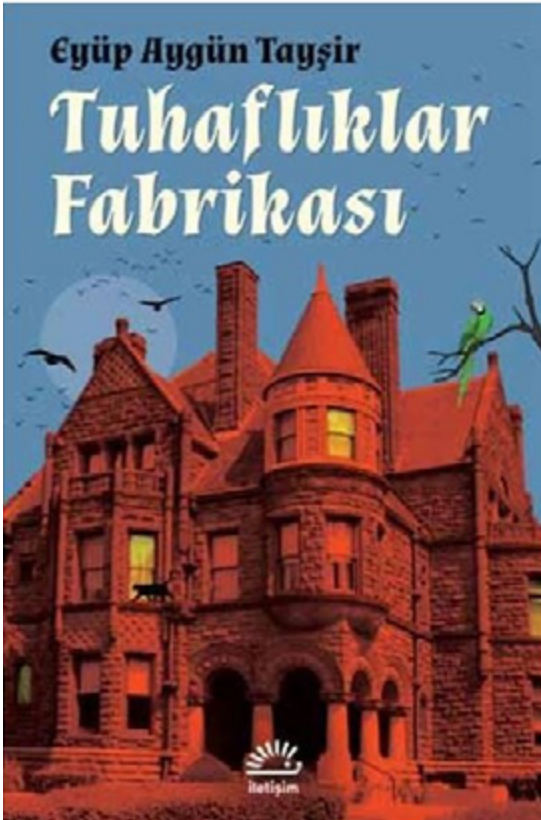
Yazar: Arne Bellstorff

Çevirmen: Tanıl Bora

Yayınevi: İletişim Yayınları

Baskı Sayısı : 1. Basım

Sayfa Sayısı : 208

Tuhafliklar Fabrikası

Yazar: Eyüp Aygün Tayşir

Yayınevi: İletişim Yayınları

Baskı Sayısı : 1. Basım

Sayfa Sayısı : 201

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Belki İşev Binive

Yazar: **Murat Bayram**
Yayınevi: **Avesta Yayınları**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **104**

Geleneksel Alevilik

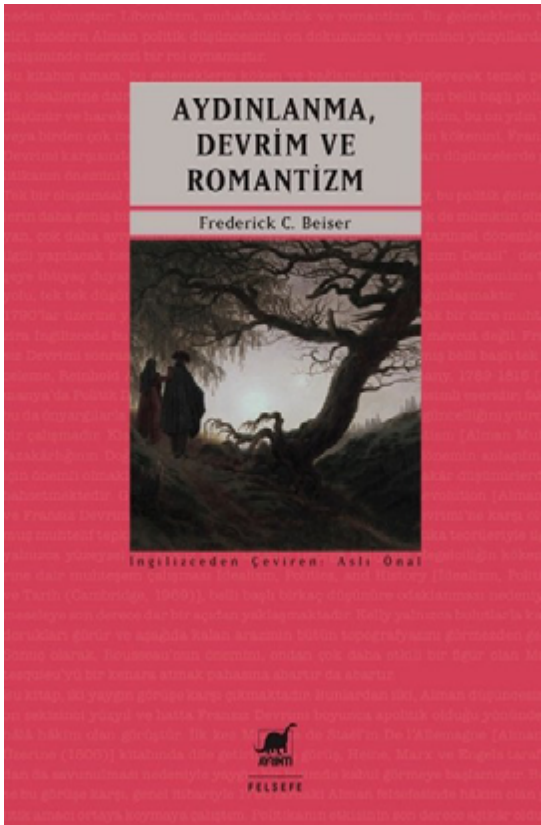
Yazar: **Rıza Yıldırım**
Yayınevi: **İletişim Yayınları**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **414**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Artık Aranmayanlar Gezegeni

Yazar: **Sevinç Erbulak**
Yayınevi: **Hep Kitap**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **200**

Aydınlanma Devrim ve Romantizm

Yazar: **Frederick C. Beiser**
Çevirmen: **Aslı Önal**
Yayınevi: **Ayrıntı Yayınları**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **576**

Oda'nın konuğu Kerem Işık

“Oda'nın Konukları” dizisi YKY'de yeni sezona başlıyor. İlk konuk, öykücü Kerem Işık...

YKY Beyoğlu Kitabevi'nin içinde bulunan Oda'da geçen sezon başlayan “Oda'nın Konukları” dizisi, okurların büyük ilgisini gördü. Yazarlarla okurları buluşturan dizi bu sezonda da devam ediyor. Yazarlar, iç dünyalarını ve yaşam öykülerini paylaşmayı, okurlarıyla sohbet etmeyi, eserlerinden bölümler okumayı ve kitaplarını imzalamayı sürdürüyorlar.

Oda'nın Konukları'nın yeni dönemdeki ilk konuğu, öykücü Kerem Işık. Yazarın, hepsi YKY tarafından yayımlanan öykü kitaplarının ilki olan “Aslında Cennet Yok”, yaşamın olağan akışı içinde göremediğimiz ayrıntıların sıradışılığını ele veriyordu. İkinci kitabı “Toplum Böceği”, topluma uyumlu birey yetiştirme, kariyer yapma, mutluluk arayışı karşısında cinnet eşiğinde dolaşan bireyin küçüldükçe küçülen böceksi yaşamını odağa alan öykülerden oluşuyordu. Üçüncü kitabı “Iskalı Karnaval”da da yine yaşanırken ıskalanmış hayatlara dalıyordu. Işık, okurlarıyla insanın sıradışı sıradanlığı üzerine bir sohbet yapacak, kitaplarını imzalayacak.

Etkinlik 23 Ekim Salı günü saat 17:00'da gerçekteşecek.

Süreyya Aylin Antmen: Direnişi en iyi şiir aktarır

Üçüncü şiir kitabı “Ateş Sözcükleri” geçtiğimiz ay Ve Yayınevi’nden çıkan Süreyya Aylin Antmen ile yeni kitabı ve şiire bakışı üzerine konuştuk. Antmen, “Her şey geride kalacak, büyük acılar, elbette büyük sevinçler de, ama ortak acılarımızın peşinden çok daha büyük sevinçler gelecek. Bunu görmek, söylemek gerek. Direnmenin sayısız yollarını bulmalı. Bunu şiirden daha doğru aktarabilecek bir şey yok bana kalırsa” dedi.

Onur Akbaş

Süreyya Aylin Antmen, “Sonsuzluğa Kiracı” ve “Geceyle Bir” kitaplarının ardından, şiirlerini bu sefer “Ateş Sözcükleri” başlığı altında topladı. Ve Yayınevi’nin okurlarla buluşturduğu “Ateş Sözcükleri”nin öyküsünü Antmen’den dinledik.

Daha önce şiirlerinizle yolu kesişmemiş olanlar

'...şiiir de yaşam gibi, zıt kutuplar arasında gergin bir hat kuruyor, ama bu hat aynı zamanda piyanonun tuşları gibi, en güzel ezgileri bize duyuruyor. Herhangi bir şey ne eksik ne fazla, bu yüzden biçilecek kesin sınırlar yok, aksine; yıkılacak sınırlar, gidilecek yollar, uğruna dip kökleri gibi sessiz bir dil kurulacak mücadele var.'

İçin kısaca kendinizden bahsedebilir misiniz?

Şiir yazmaya 1994 yılında başladım, evde bir şairin daha olması, sürekli şiirle, daktilo sesiyle iç içe olmanın bunda etkisi vardır mutlaka. Zamanla şiiri bir yaşama, direnme ve mücadele biçimi olarak gördüğüm için yazmayı sürdürdüm; bizi biz yapan şeyi, birbirini tanımayan insanların bir diğerine kalbiyle dokunmasını şiirin hakkaniyetli toprağında buldum. Şiirim ilk olarak 2004 yılında yayımlandı, sonrasında pek çok dergide yer almaya devam etti. İlk kitabım "Sonsuzluğa Kiracı" 2011'de, ikinci şiir kitabım "Geceyle Bir" ise 2016 yılında yayımlandı. Bu Eylül ayında ise "Ateş Sözcükleri" Ve Yayınevi'nden çıktı.

Siz eserlerinizi biçimsel ve tematik açıdan nasıl değerlendirirsiniz?

Biçim ve tema olarak bir kaygı gütmüyorum, şiirin doğasına aykırı herhangi bir çabaya da girmek istemem, çünkü şiir her şeyden önce yaşanan, duyumsanan bir şey, sonra sözcüklere bürünür, ancak orada bile bizden bağımsız bir soluk alıp verme vardır. Yapmaya çalıştığım şey yalnızca o soluk alan şeyi büyük bir belirsizliğin ortasından çekip almak, bunu bazen bir yaşam ezgisiyle, bazen fısıltılarla, ulularla, bazen de yakıcı bir acıyla yapıyorum.

Aynı zamanda başkalarının acılarını, direncini, yaşama kaygısını duymaya çalışıyorum. Hâl böyle olunca tema kaygısından uzaklaşıp bir yaşam çabasına bakıyor insan. Çünkü şiir de yaşam gibi, zıt kutuplar arasında gergin bir hat kuruyor, ama bu hat aynı zamanda piyanonun tuşları gibi, en güzel ezgileri bize duyuruyor. Herhangi bir şey ne eksik ne fazla, bu yüzden biçilecek kesin sınırlar yok, aksine; yıkılacak sınırlar, gidilecek yollar, uğruna dip kökleri gibi sessiz bir dil kurulacak mücadele var. Aşk, acı, ezgiler, direniş, mücadele, ortak acılar, yas, yıkım ve yeniden inşa daima şiirin merkezinde...

Okur için eserlerinizin nasıl bir işlevi olmasını istersiniz?

Belki ilk kez hissedecekleri, duyumsayacakları şeylerle başka dünyalara özgü bir nefes alabilmelerini, dünyaya, varlığa, yaşamın mucizevi dokusuna gözlerini her zamankinden daha dikkatli açarak sözcükler aracılığıyla yeni bir bakışın tüm olanaklarını denemelerini dileyebilirim ancak. Tabii bir de dizelerin aramızdaki o aşılmaz mesafeleri yıkarak yeni köprüler kurabilmesini...

'HEPİMİZ AYNI COĞRAFYADA, BÜYÜK BİR YANGINI SOLUYORUZ'

Biraz da yeni şiir kitabınız "Ateş Sözcükleri" üzerine konuşalım isterseniz.

"Ateş Sözcükleri", birlikte direnmenin, koyu günleri söylerken yarın açacak olan güneşe doğru yürümenin bir yoluydu benim için. Evet her şey geçecek, her şey geride kalacak, büyük acılar, elbette büyük sevinçler de, ama ortak acılarımızın peşinden çok daha büyük sevinçler gelecek. Bunu görmek, söylemek gerek. Direnmenin sayısız yollarını bulmalı. Bunu şiirden daha doğru aktarabilecek bir şey yok bana kalırsa.

Bir önceki kitabım Geceyle Bir'de "Elbet uyanacak taşlar" diyordum, çünkü onların da zamanı var, tıpkı yaşamda her şeyin doğru bir zamanı olduğu gibi... Aynı zamanda yaşamımla örtüşen şiirler bunlar. Hepimiz aynı coğrafyada bir büyük yanığı, yangını soluyoruz, bu da bizi yazarken ve okurken bir arada tutuyor.

Şiir gizemin peşinden koştuğu gibi bazen de gizemi peşinden sürükler. Ancak son kitabınızda yer alan şiirlerde, gece, giz, gizem, karanlık ve siyah sözcükleri dikkat çekiyor. Bize bu manada açık gibi gelen bu kelimeler şiirinizin hangi tarafını tanımlıyor?

Gizem, şiirin doğasında, bir iksir gibi içeriği saklı ezgisinden kaynaklanan ikinci bir dilde, sözcüklerin bir araya gelişindeki sessiz gürültüdedir. Belki bir yankı, doluluk, tılsım olarak hissederiz onu ve tam da bu nedenle hiç kavrayamayız. Bu saydığımız sözcüklerin taşıdığı yükler şiirin uğultulu toprağını imliyor, oradan sesleniyor bize, orayla temas hâlinde kalmamıza olanak tanıyor.

İnsan ruhunun karanlığından, son bir nefes veren şeylerin dönüşerek yeniden doğduğu o yaratım alanından söz ediyorum elbette. Bu sözcüklere fısıltılar, haykırışlar, düşler ve uğultular eşlik edebilir. Şiiri düşünür ve yaşarken, sancıyan yanımızın soluk alıp verdiğini bize anlatan sözcüklerdir bunlar. Bunun, yalnızca benim şiirimde değil, genel olarak şiirin doğasında olan sessiz bir iletişim hâli olduğunu düşünüyorum.

Süreyya Aylin Antmen

Ateş Sözcükleri

VEYAYINEVİ

Ateş Sözcükleri, Süreyya Aylin Antmen, 80 Syf., Ve Yayınevi, Eylül 2018.

Hece Dergisi editörleri: Edebiyat popüler kültürle soğuk savaşta

Edebiyat dergileri “Hece” ve “Heceöykü Dergisi”nin editörleri Hayriye Ünal ve Ali Ulvi Temel ile bir araya geldik. Edebiyata ve Türkiye’de dergiciliğe dair konuştuğumuz ikili, “Uluslararası sahada da edebiyat, popüler kültürle soğuk savaş halinde. Ancak edebiyat sonuçta dille belirlenen bir üretim olduğu için niteliğini kendi özgün koşullarından alıyor” dedi.

Soner Sert

“Hece Dergisi”, 15 Ocak 1997’den beri üretimine Ankara’da devam ediyor. Dergi, ismini Yunus Emre’nin “Başları ucunda hece taşları/Ne söylerler ne bir haber verirler” dizesindeki “hece” sözcüğünden alıyor.

Yayımcılar ortaya çıkış süreçlerini, “...Hece’nin birliktelik ve işlevsellik boyutu taşımasından alan dergi, Türkçe’nin kültürel ve düşünsel mirasını birlikte solmanın, duygu ve ifade ortaklığıyla birlikte esenlik arayışının sonucu olarak doğmuştur” sözcükleriyle anlatıyorlar. Yeni yazarlarının öykü ve şiirlerini yayımlayan dergi, geniş kapsamlı dosya değerlendirmeleri ile de adından söz ettiriyor.

Dergi üretim sürecinde aynı isimli yayınevi de çalışmalarını sürdürürken, “Heceöykü Dergisi” de üretime başlıyor. Bu anlayış adı anılan türe daha fazla yer verirken, alanın hakkını teslim ediyor. Hece ve Heceöykü Dergi isimli iki ayrı

dergi yayımlayan dergi çevresinden, editörler Hayriye Ünal ve Ali Ulvi Temel ile bir araya geldik. Türkiye dergiciliğini, yazar – editör ilişkisini ve dergicilikte gelenek mefhumunu konuştuk.

Öykü ya da edebiyatı konu alan herhangi bir yazı kaleme alan bir yazar, derginize nasıl ulaşıyor?

Okur ve yazarlarımızla iletişimimizi büyük oranda elektronik ortamda sürdürüyoruz. Yeni yazarlar da çoğunlukla e-posta ile ürün gönderiyor. Dergiye kabul edeceğimiz yeni yazarlarla bir süre yazışıyoruz. Ankaradayız. Mekânımız çeşitli toplantılar düzenlememiz için elverişli. Yazar adaylarıyla tecrübeli yazarlarımızı sıklıkla buluşturuyoruz.

‘EDEBİYAT POPÜLER ÜRETİMLERİ BESLER’ YAZMA VE YAYIMLAMA ÖZGÜVEN İŞİ

Son dönemde popüler oyuncuların, şarkıcıların edebiyatı konu alan üretimlerinin dergilerin niceliğini arttırdığı ortadayken, niteliğe olan etkisini nedir sizce? Bir anda öykü yazarlığının ilgi görmesine sebep olan etken ne?

Popüler kültür ve edebiyat sadece son dönemde değil her dönemde dirsek teması içinde olmuştur. Edebiyat bir tür geri cephe gibi, popüler üretimleri besler. Popülerleştirme odakları, edebiyatı 30-40 sene kadar geriden takip ederek, mevcut malzemeyi seyreltmek yöntemiyle poplaştırma işlemi yaparlar. Günümüzde poplaştırma araçları hızlandığı (örneğin internet sayesinde küçükbaş yayıncılık imkânları artması gibi) ve orta ve alt sınıfın edebiyat tüketme hızı da arttığı için bahsi geçen süre kısalmıştır. Bu nedenle popüler kültür ve edebiyat arasındaki mesafe azalmıştır veya az görünmektedir.

Öykü yazarlığının ilgi görmesinin başka sebepleri var şüphesiz. Dışavurum, 2000’li yıllardan bu yana itiraf kültürünün yaygınlaşmasıyla birlikte revaçta. İnsanlar eskiden daha çok konuşurlardı birbirleriyle. Şimdilerde elektronik ortamda yazışmayı tercih ediyorlar. Bu bağlamda konuşma yerine yazmayı önceliyorlar. Anlatma ihtiyacını öykü yazmak daha kolay karşılıyor galiba. Bir de oylumu, sınırlarının ucu açıklığı insanların yazma cesaretini arttırıyor. Sonuçta yazma, yayımlama biraz da özgüven ve cesaret işi.

Dergicilikte editör- yazar ilişkisini nasıl yorumlarsınız? İlk kez bir dergiye şiir/öykü gönderen bir yazarın editörle ilişkisi, ona bakış açısı ne oluyor?

Yaratıcı ve yetenekli yazar her halükârda yazacağını ortaya

‘Öykü yazarlığının ilgi görmesinin başka sebepleri var şüphesiz. Dışavurum, 2000’li yıllardan bu yana itiraf kültürünün yaygınlaşmasıyla birlikte revaçta. İnsanlar eskiden daha çok konuşurlardı birbirleriyle. Şimdilerde elektronik ortamda yazışmayı tercih ediyorlar. Bu bağlamda konuşma yerine yazmayı önceliyorlar. Anlatma ihtiyacını öykü yazmak daha kolay karşılıyor galiba.’

Hayriye Ünal

‘Üretim bağlamında internet yazara kolaylık sağladı, bu tartışmasız böyle. Elbette konu, kuşaklara göre değişiyor. İleri yaştaki birçok kişi için alışkanlıklar tamamen değişmedi, onlar halen kâğıda dokunmayı tercih ediyor.’

koyar. Ama iyi editörün, vazgeçmeye meyilli nice iyi yazarı yolunda tuttuğu da söylenebilir. Editörlük çok yönlü bir meslek. Yazarlarınızla doğrudan iletişim halindeyseniz onların eline doğan şiir, öykü yani yeni bir ürün sizinmiş gibi sevinç veriyor.

Dergilerimize ilk kez katılmaya niyetli yazardan en az üç şiir/öykü ve biyografi istiyoruz. Yazarın sürekliliğini ve ısrarını ölçmeye çalışıyoruz. Başka bir ölçü de konuşarak Türkçe Edebiyat’tan ne kadar haberdar olduğunu anlamaktır. Yetenekli ama edebiyatımızdan habersizse okuma listeleri öneriyoruz. Bu tabii işin editör cephesinden görünüşü. Bir de ilk kez ürün yollayanlara sormak lazım.

Geçen seneki üretiminiz nasıldı? Ekonomik krizin yaptırımı oldu mu? Krizin sürekliliğinden ve üretiminizin niteliğini etkilediğinden bahsetmek mümkün mü?

Geçtiğimiz yıl hedeflediğimiz sayıları ve dosyaları tümüyle gerçekleştirdik. Kitap yayıncılığı da yapıyoruz malumunuz. Hem Türkçe hem de tercüme kitaplarımızda geri adım atmadan seneyi kapattık. Ekonomik sıkıntılar bize de elbette yansıyor. Bu, metin niteliğine yansıyan bir sorun oluşturmuyor. Hatta şu söylenebilir: Ekonomik sorun editörü seçkinci davranmaya itiyor.

‘ÜRETİM BAĞLAMINDA İNTERNET YAZARA KOLAYLIK SAĞLADI’

Sosyal medyanın okur ile iletişimde dergiciliğe ne gibi katkıları oldu? İnternetin üretim ve tüketim bağlamında edebiyata etkisi sizce nedir?

Sosyal medyanın iki etkisi var birbirine zıt olan: Yaptığımız işleri duyurmamıza olumlu etki ederken kısmen de olsa içeriği okura aktardığı için dergi gizemini yitiriyor ve okur sosyal medyadan edindiği kadarı ile yetinebiliyor. Eskiden haberdar olma duygusunu sadece dergiyi elinde tutarken alan ve her satırını okuyan okur, bugün yerini sosyal medyada paylaşılan veya WhatsApp gruplarıyla okur zincirine aktarılan ekran resimleri ile yetinebiliyor. Üretim bağlamında internet yazara kolaylık sağladı, bu tartışmasız böyle. Elbette konu, kuşaklara göre değişiyor. İleri yaştaki birçok kişi için alışkanlıklar tamamen değişmedi, onlar halen kâğıda dokunmayı tercih ediyor.

İçinde bulunduğumuz yıllar itibariyle portal ve dergi sayısının artması durumunu nasıl yorumlarsınız? 70’li ve 80’li yıllara nazaran, niceliğin ve niteliğin -olumlu ya da olumsuz-

değiştiğini söylemek mümkün mü?

Artış konusunda sizin gibi düşünmüyoruz. Nüfusun artışı-na oranlandığı zaman oldukça ölçülü hatta düşük ivmeyle arttığı söylenebilir. Her yeni kuşak, farklı sorunların içine doğduğu için edebiyat da buna bir cevap olarak geliyor. Değişimin ruhu detaylarda gizlidir. İnsan, tür olarak sayıca çoğaldıkça yeryüzündeki özgül durumu hafifliyor. Arzu ve talepleri ise bu hafifliğe koşut ilerlemiyor. Dolayısıyla gündelik hayatlara sızmış bir kaostan bahsedilebilir.

Şunu da eklememiz gerek: Portal ve dergi sayısı; yayımlama, yayına hazırlama, baskı işlerinin daha az maliyetle, daha kısa sürede ve daha az el emeği ile yapılmasına bağlı olarak artıyor. Ancak bunun niteliğe yansıdığı söylenemez, “send (gönder)” tuşuna basarken kimsenin parmakları tereddüt etmiyor çünkü “edit (düzenle)” imkânı var, olmadı “kaldır”. Niteliğe olumlu yansıyan şey de çok ama son ürün sayısının kabarıklığı seçme, eleme işini okur için oldukça zorlaştırıyor. Unutmadan her karşılaştırma gibi bu karşılaştırmalar da tüm değişkenler hesaba katılarak yapılmadığı için temkinli olmamızda yarar var.

Türkçe Edebiyat’ın, özellikle Orhan Pamuk’un Nobel alması sonrası, yurtdışında takip ediliyor olmasının dergiciliğe olan etkisi nedir sizce? Üretim yaparken niteliğinizi belirleyen ulusal ya da uluslararası etken nedir?

Orhan Pamuk’un aldığı ödülün dergiciliğe olumlu/olumsuz bir etkisi yok. Ancak bu ödülü şüphesiz Türkiyeli bir yazarın alması Türkiye için olumlu bir gelişmedir. Bu konuda herhangi bir tartışmayı anımsatmadan bunu söylüyoruz. Biz ulusal yayın yapan iki dergi çıkarıyoruz. Tek dilde -Türkçe- yayın yapıyoruz. Niteliğimizi hedeflerimiz belirliyor. Edebiyatın her türüne dair azalmayan ilgimizle hem sahayı kollayarak hem de metni esas tutarak ilerliyoruz. Uluslararası sahada da edebiyat, popüler kültürle soğuk savaş halinde. Ancak edebiyat sonuçta dille belirlenen bir üretim olduğu için niteliğini kendi özgün koşullarından alıyor. Bir başka deyişle Türkçe’nin taradığı alanda etkisini sürdürüyor. Bugün yıl ortası itibariyle kitap sayımız 512’dir. Her biri ortalama 600 sayfa olan özel sayılarımızın sayısı 30’u geçmiştir. Türkiye kültürünü oluşturan değerlerimizin hepsini, Türkçe’de boy veren edebiyatı ayırım gözetmeksizin sabırla ve olağanüstü emek vererek gündeme getirmeye, gündemde tutmaya çalışıyoruz.

‘KISMEN SİYASİLEŞMİŞ DERGİLER EDEBİYATA NESNE OLARAK BAKAR’

Türkçe Edebiyat’ta öykü ve roman dosyalarını

Ali Ulvi Temel

biçimsel ve içeriksel olarak şekillendiren ilk ortamın dergiler olduğu düşünülürken, yazarın yazdıklarını matbu bir mecrada ilk olarak dergilerde görmesinin etkisiyle, dergilerin yazara vaat ettiği şeylerden en önemlisinin özgüven olduğunu söylemek mümkün mü? Dergiler, yazara ne vaat eder? Ya da karşısını da sormak mümkün: Yazar, dergilere ne vaat eder?

Dergide biçimlenen hele bir ekiple hareket eden yazarın özgüven kazanması çok hızlıdır. Önemli bir kazanım bu. Birkaç tür dergi var. Vaadini anlamak için derginin türünü anlamak gerek önce. Türkçe için konuşalım. Kısmen siyasilleşmiş, ortamın nabzına göre hareket eden, güçlüden yana tavır alan, finans kaynağına sahip merkezî dergiler edebiyata “nesne” gözüyle bakmaya başlar. Bu dergiler yazarlarına hızlı kabul görmeyi vaat eder. Orta sınıf tarafından tüketileceği iması ile yaklaşır. Edebiyata kazandırdığı iyi yazar sayısı neredeyse sıfırdır.

Fakat zaten yazar sıfatını kazanmış yazarlar tarafından beslenirler. Edebiyatı “popcorn” tarzı üreten, çok satan, bol çizimli dergileri bu bahiste geçiyorum, galiba yazara telif verebiliyorlar.

Tümüyle sermayesiz, mekânsız, küçük grupların ve çoğunlukla gençlerin çıkardığı dergiler vardır. Bunlar, hızlı düşünen, nokta atışı çalışabilen ve edebiyata aşkla sarılan dergilerdir. Yazarına tek vaadi yaratma ortaklığıdır. Şiirleri birbirine telefonda heyecanla okuyan şairlerin işidir.

Bir de dergi olduğu kadar okul olan dergiler vardır. “Hece” ve “Heceöykü” bu gruptadır. Bizim gibi bir yayınevi çatısı altında olan ve kısıtlı imkânlarını tümüyle edebiyatın emrine sunmuş dergilerin yazara vaat ettiği şey, prestijli sayfalarıdır. Devamında yazdığı türe dair kendisini geliştirme imkânı sunmak gelir. Örneğin biz üretimi sürdüren yetenekli yazarlara ürünlerini kitaplaştırma imkânı da sunuyoruz.

Türkçe edebiyatta dergi mefhumunun önemli bir gelenek olduğunu söylemek mümkün. Geçmişten bu yana, pek çok yazar bir araya gelerek ortak üretim yapmış, dergiler çıkarmıştır. Kendinizi yakın bulduğunuz bir gelenek oldu mu? 200 sene sonra bugünlerden bahsedildiğinde, üretiminizin Türkçe edebiyat ile olan ilişkisinin nasıl tanımlanmasını istersiniz?

Büyük Doğu, Diriliş, Edebiyat ve Maveria dergilerinin içinde yer aldığı geleneğin devamı olduğumuz söylenebilir. Ancak insanlar gibi dergilerin de kendilerine özgü kimlikleri vardır. Hece bu anlamda bugünkü çoğul ruha bağlı olarak yazarlarını daha geniş bir aralıkta seçiyor. Gelecekte edebiyatı her şeyin üzerinde tuttuğumuz söylene çok memnun olurduk.

ETKİNLİK

GAYE SU AKYOL

10 Ekim 2018

Saat: 20:30

Holly Stone Performance
Hall,

Antalya

SUZAN KARDEŞ

11 Ekim 2018

Saat: 20:30

Trump Kültür ve Gösteri
Merkezi,

İstanbul

İYİ GECELER ANNE

12 Ekim 2018

Saat: 20:00

Nâzım Hikmet Kültür
Merkezi – Konak Halk
Sahnesi,

İzmir

SON İNCİR

13 Ekim 2018

Saat: 18: 00

Tiyatro Tempo,
Ankara

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Feminist Ütopya Projesi

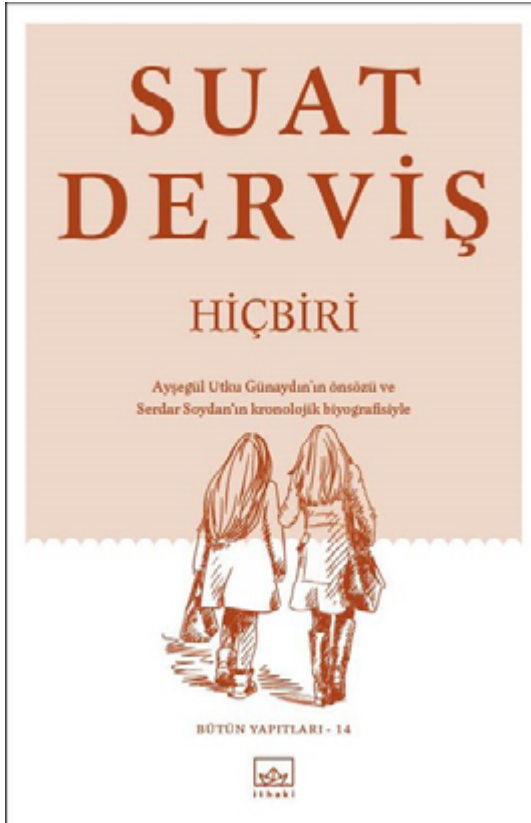
Yazar: Alexandra Brodsky , Rachel Kauder Nalebuff

Çevirmen: Gül Varlı

Yayınevi: İthaki Yayınları

Baskı Sayısı : 1. Basım

Sayfa Sayısı : 360

Hiçbiri

Yazar: Suat Derviş

Yayınevi: İthaki Yayınları

Baskı Sayısı: 1. Basım

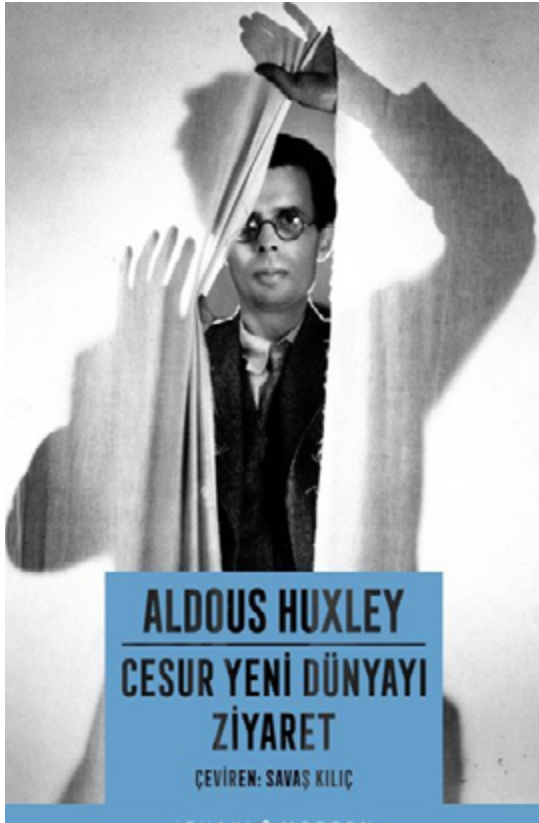
Sayfa Sayısı: 248

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Şiir Nefreti

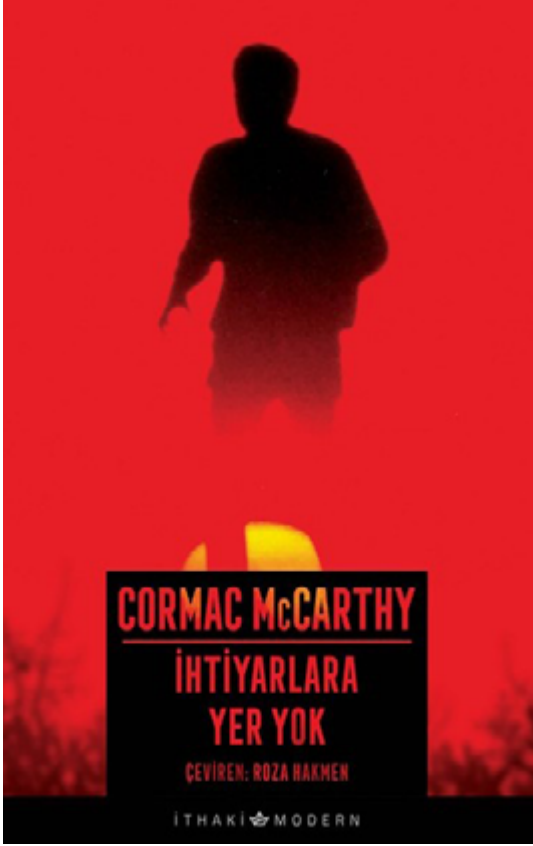
Yazar: **Suat Derviş**
Yayınevi: **İthaki Yayınları**
Baskı Sayısı: **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **280**

Cesur Yeni Dünyayı Ziyaret

Yazar: **Aldous Huxley**
Çevirmen: **Savaş Kılıç**
Yayınevi : **İthaki Yayınları**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **128**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

İhtiyarlara Yer Yok

Yazar: **Cormac McCarthy**
 Çevirmen: **Roza Hakmen**
 Yayınevi : **İthaki Yayınları**
 Baskı Sayısı : **1. Basım**
 Sayfa Sayısı : **248**

Ara Sıra ve Daima

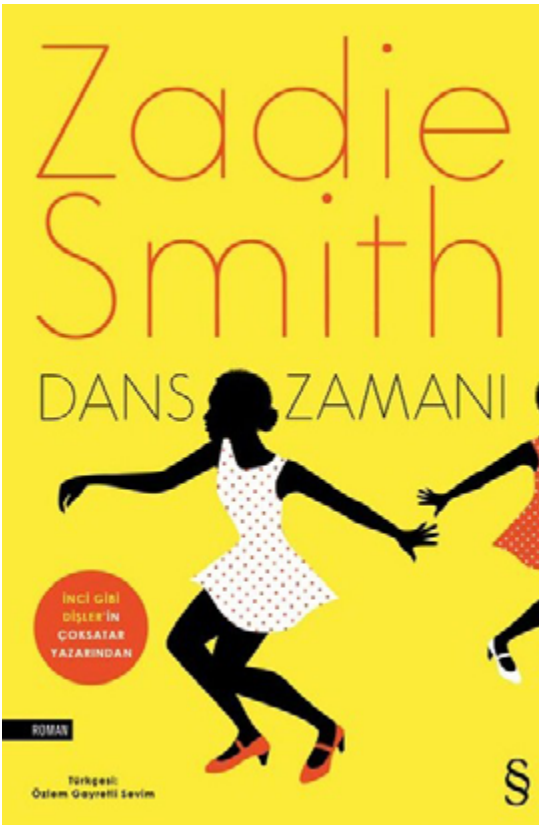
Yazar: **Sevin Okyay**
 Yayınevi: **On8 Kitap**
 Baskı Sayısı: **1. Basım**
 Sayfa Sayısı: **376**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Hep Aşka Dair

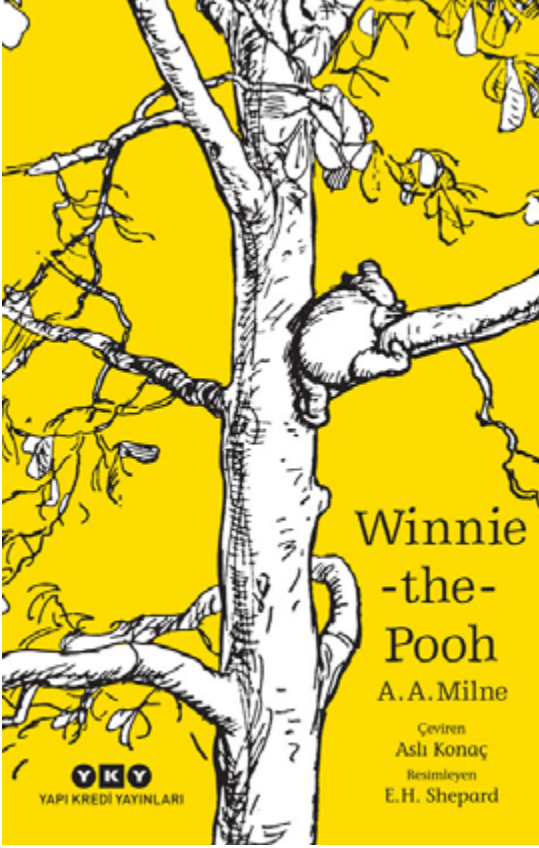
Yazar: **Bell Hooks**
Çevirmen: **Umur İda**
Yayınevi: **Nota Bene Yayınları**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **216**

Dans Zamanı

Yazar: **Zadie Smith**
Çevirmen: **Özlem Gayretli Sevim**
Yayınevi: **Everest Yayınları**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **528**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Winnie the Pooh

Yazar: A. A. Milne

Çevirmen: Aslı Konaç

Yayınevi: Yapı Kredi Yayınları

Baskı Sayısı: 1. Basım

Sayfa Sayısı: 164

Nataşa'nın Dansı - Rusya'nın Kültürel Tarihi

Yazar: Orlando Figes

Çevirmen: Figen Dereli

Yayınevi: Yapı Kredi Yayınları

Baskı Sayısı: 1. Basım

Sayfa Sayısı: 592

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Yaşamak - Bir Çaba

Yazar: **Hüseyin Kıran**
Yayınevi: **Yapı Kredi Yayınları**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **56**

Wilhelm Schmid

Hediye Vermek ve Hediye Almak Üzerine

Hediye Vermek ve Hediye Almak Üzerine

Yazar: **Wilhelm Schmi**
Çevirmen: **Tanıl Bora**
Yayınevi : **İletişim Yayınları**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **72**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Neredeyse Hiç Hatırlamıyor

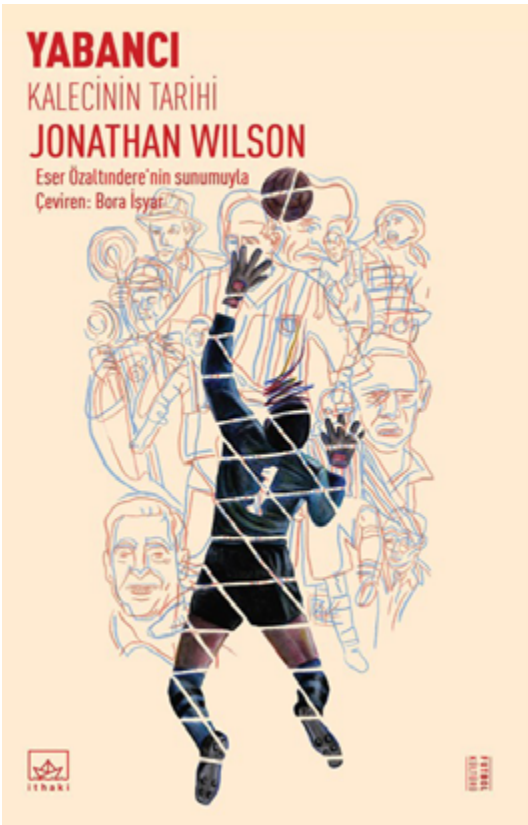
Yazar: Lydia Davis

Çevirmen: Betül Kadıoğlu

Yayınevi : Everest Yayınları

Baskı Sayısı : 1. Basım

Sayfa Sayısı : 190

Yabancı: Kalecinin Tarihi

Yazar: Jonathan Wilson

Çevirmen: Bora Ali İşyar

Yayınevi : İthaki Yayınları

Baskı Sayısı : 1. Basım

Sayfa Sayısı : 412

ÇOK SATAN KİTAPLAR

EDEBİYAT

1. Fahrenheit 451

Ray Bradbury, İthaki

2. Olağanüstü Bir Gece

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

3. Şeker Portakalı

Jose Mauro De Vasconcelos, Can Yayınları

4. Hayvan Çiftliği

George Orwell, Can Yayınları

5. Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

6. Simyacı

Paulo Coelho, Can Yayınları

7. Satranç

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

8. Kürk Mantolu Madonna

Sabahattin Ali, Yapı Kredi Yayınları

9. Fareler ve İnsanlar

John Steinbeck, Sel Yayıncılık

10. 1984

George Orwell, Can Yayınları

11. Körlük

Jose Saramago, Kırmızı Kedi

12. Kuyucaklı Yusuf

Sabahattin Ali, Yapı Kredi Yayınları

13. Bir Çöküşün Öyküsü

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

14. Ay Işığı Sokağı

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

15. İçimizdeki Şeytan

Sabahattin Ali, Yapı Kredi Yayınları

ÇOK SATAN KİTAPLAR

EDEBİYAT DIŞI

1. Mustafa Kemal

Yılmaz Özdil, Kırmızı Kedi

2. Momo

Michael Ende, Pegasus Yayınları

3. IKIGAI - Japonların Uzun ve Mutlu Yaşam Sırrı

Hector Garcia, Francesc Miralles, İndigo Kitap

4. Gazi Mustafa Kemal Atatürk

İlber Ortaylı, Kronik Kitap

5. Bağırmayan Anneler

Hatice Kübra Tongar, Hayy Kitap

6. 21. Yüzyıl İçin 21 Ders

Yuval Noah Harari, Kolektif Kitap

7. Ustalık Gerektiren Kafaya Takmama Sanatı

Mark Manson, Butik Yayıncılık

8. Hayvanlardan Tanrılara Sapiens

Yuval Noah Harari, Kolektif Kitap

9. Seninle Başlamadı - Kalıtsal Aile Travmaları

Mark Wolynn, Solo Unitas

10. El Vedud

Tuğçe Işınsu, Feniks Kitap

11. Eğitim: Bir Kitle İmha Silahı

John Taylor Gatto, Edam

12. Saklı Seçilmişler

Soner Yalçın, Kırmızı Kedi Yayınevi

13. Değişim Sürecinde Türkiye

Mahfi Eğilmez, Remzi Kitabevi

14. Sır Versem Saklarmısın

T. Gündüz, P. Çift, Yeditepe Yayınları

15. Zamanın Kısa Tarihi

Stephen Hawking, Alfa Yayıncılık

m. kemal

gazete duvaR. 'dan oku

4.

[Kitaplarla bir ömür: Selahattin Özpalabıyıklar](#)

8.

[Ermeni Soykırımı'nın 3 faili](#)

16.

[Murat Çelik: Dil bir silah olabilir ama sanatta değil!](#)

29

[Oda'nın konuğu Kerem Işık](#)

33.

[Hece Dergisi editörleri: Edebiyat popüler kültürle soğuk savaşta](#)

